

ARBEIDSTILSYNET

Direktoratet for arbeidstilsynet
Postboks 8103 Dep
0032 Oslo

www.arbeidstilsynet.no
Tlf. 815 48 222

ARBEIDSTILSYNET

FORORD 4

ARBEIDSTILSYNET 5

Administrasjon og ledelse 5

Arbeidstilsynet som arbeidsplass 7

Arbeidet vårt i tall 9

MÅL OG STRATEGIER 11

Virkemidler 13

Tilsyn 13

Informasjon og samfunnskontakt 14

Regelverksutvikling 16

KAMPANJER OG SATSNINGER 19

Dette oppnådde vi 20

Ergonomiske, organisatoriske

og psykososiale risikoforhold 20

Kjemisk helseisiko og inn klima 22

Forebygging av ulykkesfare 24

Andre områder 26

Konferanser/seminarer 27

SAMARBEID MED ANDRE 28

DEN STATLIGE LØNNSGARANTIORDNINGEN 30

STATISTIKK 33

Dødsulykker 34

Yrkeskader 37

Arbeidsrelaterte sykdommer 39

Budsjett og regnskap 41

ARBEIDSTILSYNET

2004 var et svært krevende og utfordrende år for Arbeidstilsynet. Samtidig som vi skulle holde aktivitetene oppe skulle vi forberede store omstillinger i etaten. Omstillingene er knyttet til regjeringens beslutning om å flytte direktoratet til Trondheim og til å omdanne distriktene til færre regioner. Siden disse omstillingene ikke skal fullføres før i 2006, etterlot de seg naturlig nok mange ubesvarte og uavklarte spørsmål i 2004. Dette skapte selvsagt uro blant etatens ansatte. Det er derfor en ekstra glede å kunne legge fram en årsmelding som viser at etaten har holdt et høyt aktivitetsnivå også i dette året.

Som vedlegg til årsmeldingen har Arbeidstilsynet utarbeidet en beskrivelse av arbeidsmiljøsituasjonen i Norge.

Arbeidstilsynets årsmelding bygger på skriftlige rapporter fra hvert enkelt distrikt og fra direktoratet. Dessuten gjennomfører vi oppfølgingsmøter med de samme enhetene for å gå dypere inn i spørsmålene. Det samlede inntrykket av rapportene og disse møtene er at det er gjort svært mye bra arbeid i etaten, til tross for den uro som har vært knyttet til omstillingene. Ikke minst er det gledelig at vi har vært i stand til å øke andelen av våre ressurser som brukes på tilsyn i virksomhetene. Tilsynet har hatt sterkt fokus på satsingsområdene: ergonomiske, organisatoriske og kjemiske arbeidsmiljøutfordringer og på alvorlige ulykker. Jeg nevner spesielt at vi avsluttet en større og vellykket kampanje – Rett hjem – rettet mot arbeidsmiljøet i hjemmebaserte tjenester. Samtidig gjennomførte vi grundige forberedelser til en ny større kampanje – God vakt – rettet mot arbeidsmiljøet i sykehusene. Denne kampanjen er nå godt i gang. Jeg nevner også viktige satsninger på kjemikalieområdet, særlig rettet mot arbeidsmiljøet i bilverksteder, grafisk industri, verkstedsindustri, mekanisk industri og mot herdeplast. Endelig nevner jeg at etaten har hatt flere viktige satsinger rettet mot ulykkesfare, særlig i bygg- og anleggsbransjen. Alle disse kampanjene og stansningene er nærmere omtalt i årsmeldingen.

Arbeidstilsynets hjemmeside på internett hadde i 2004 nærmere 700 000 unike oppslag. Siste kvartal lå besøkstallet på mellom 70 000 og 85 000 pr måned. Brukerundersøkelser viser at brukerne er svært fornøyd, og at sidene har høy troverdighet og nytteverdi fordi Arbeidstilsynet står bak dem.

Arbeidstilsynets sentrale svartjeneste hadde sitt første driftsår i 2004. Tjenesten besvarte 62 000 henvendelser fra publikum, med en gjennomsnittlig

svartid på 43 sekunder. Tjenesten mottok over 6000 henvendelser på e-post, og pågangen på slike er økende. Svartjenesten mottar svært mye positive tilbakemeldinger fra publikum.

Arbeidstilsynet gjennomfører sammen med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap et omfattende felles prosjekt for å forenkle og forbedre regelverket på de to etatens områder. Arbeidsmålet er at de aller viktigste reglene skal samles i seks nye forskrifter, og at dette skal bedre tilgjengeligheten til regelverket. Samtidig er etatene – sammen med andre etater – engasjert i et prosjekt for å lage en ny, felles og bransjerettet regelverksdatabase. Denne skal kunne brukes av publikum over internett, og innrettes særlig mot å gjøre regelverket bedre tilgjengelig for små og mellomstore virksomheter.

Som nevnt foran gjennomfører Arbeidstilsynet nå en meget stor omstilling. Direktoratet skal flyttes fra Oslo til Trondheim. Når Trondheim er fullt utbygd, forutsetningsvis ved utgangen av 2006, skal det være til sammen ca 80 medarbeidere i direktoratet og i en sentral serviceenhet. Det nye direktoratet skal være mindre enn det nåværende. Ressurser fra det nåværende direktoratet skal også tilføres det lokale nivået. Våre 11 distrikter skal omgjøres til 7 regioner. Regiondirektørene var på plass ved starten av 2005, mens regionene skal være på plass 1. januar 2006.

I 2005 er direktoratet i Oslo overordnet det nye i Trondheim. Fra 2006 overtar imidlertid Trondheim den ledende rollen. Gjennom 2006 vil vi ha direktoratsfunksjoner både i Trondheim og Oslo. Ved utgangen av 2006 skal imidlertid Oslo være avviklet.

Ingrid Finboe Svendsen ble i 2004 ansatt som etatens framtidige direktør. Hun tiltrådte som assisterende direktør i november 2004 med særlig ansvar for å bygge opp den nye organisasjonen. Hun overtar som etatens direktør når direktoratet i Trondheim overtar den ledende rollen, 1. januar 2006.

Jeg takker alle de som Arbeidstilsynet samarbeider og samhandler med for deres innsats og bidrag. Jeg retter en stor takk til alle medarbeidere i etaten for at de har skapt resultatene bak denne årsmeldingen. Det er flott gjort – omstendighetene tatt i betraktning!

Ivar Leveraas
Direktør i Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynets hovedoppgave er å arbeide for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for alle, med trygge tilsetningsforhold og meningsfylt arbeid for den enkelte. Vi fører tilsyn med at gjeldende lover og regler på området følges, og at virksomhetene arbeider systematisk for et bedre arbeidsmiljø. Gjennom vår håndheving av arbeidsmiljøloven er vi med på å påvirke livsbetingelsene til beste for den enkelte, for virksomhetene og for samfunnet.

Arbeidstilsynet er en statlig etat, underlagt Arbeids- og sosialdepartementet. Arbeidstilsynet har i 2004 bestått av et direktorat, lokalisert til Oslo, og 11 distriktskontor med til sammen 29 underliggende avdelingskontorer spredd over hele landet. Direktoratet styrer etatens overordnede strategi, planer og kommunikasjon med sentrale samarbeidspartnere. Lokal veiledning, informasjon og tilsyn med den enkelte virksomhet foretas av distrikts- og avdelingskontorene.

Arbeidstilsynet har ca 520 ansatte som skal bidra til å føre tilsyn med at ca 240.000 virksomheter følger kravene i arbeidsmiljøloven og tilhørende regelverk.

Administrasjon og ledelse

RÅDET FOR ARBEIDSTILSYNET

Etter at styret for Arbeidstilsynet i 2003 ble avviklet, har etaten hatt et eget råd. Dette har en rådgivende funksjon overfor etatens ledelse og administrasjon. Rådet ledes av direktøren, og består ellers av representanter for partene i arbeidslivet og for landbruket. Målet er primært å utveksle synspunkter og erfaringer med hensyn til arbeidsmiljøsituasjonen. Rådet hadde 4 møter i 2004.

LEDERMØTER I DIREKTORATET

Lederne i direktoratet møtes fast for å behandle saker og diskutere spørsmål av betydning for etatens og direktoratets virke. Det ble avholdt 28 møter.

LEDERFORUM

Lederforum består av den øverste ledelsen i direktoratet og distriktsjefene. Hensikten er å utveksle erfaringer og synspunkter og gjennom det samordne etatens arbeid. Det ble gjennom året avholdt 8 møter i lederforum.

LEDERNE I DIREKTORATET

Ivar Leveraas	direktør
Nils-Petter Wedege	assisterende direktør
Haakon Lehmann	assisterende direktør
Kari Aamot	seksjonsleder, Plan og utredningsseksjonen
Odd Einar Johansen	informasjonssjef, Informasjonsavdelingen
Trygve Dahl	seksjonsleder, Juridisk seksjon
Per Arne Larsen	seksjonsleder, Regelverksseksjonen
Lisbet Samdahl Høiden	seksjonsleder, Seksjon for helse- og organisatorisk arbeidsmiljø
Einar Larsson	seksjonsleder, Tilsynsseksjonen
Jens Brynestad	seksjonsleder, Teknisk seksjon
Uno Abrahamsen	seksjonsleder, Kjemisk seksjon
Magnhild S. Brennvall	seksjonsleder, Personalseksjonen
Stein Elander	seksjonsleder, IT-seksjonen (t.o.m. 31. mai))
Haakon Lehmann	seksjonsleder, IT-seksjonen (f.o.m. 1. juni)
Åse Hjørnevik	seksjonsleder, Økonomiseksjonen
Mette Bøhm	seksjonsleder, Lønnsгарantiseksjonen

DISTRIKTSSJEFER:

1. distrikt: **Hanne Luthen**
2. distrikt: **Einar Wold** (døde 14. mai 2004)
Erik Bech fungerte frem til 31.12.04
3. distrikt: **Per Rasmussen**
5. TeVeBu: **Ørnulf Halmrast**
6. distrikt: **Ken Sletmo**
7. distrikt: **Kari Anne Birkeland**
8. distrikt: **Kari Anne Birkeland**
9. distrikt: **Olaug Flø Brekke**
10. distrikt: **Torgeir Alvsåker**
11. distrikt: **Per Lind**
12. distrikt: **Hallgerd Sjøvoll**

Arbeidstilsynet som arbeidsplass

Personalpolitikk og arbeidsmiljø

Arbeidet med en omfattende omstilling av hele etaten har i sterk grad preget etatens virke gjennom året. Innen utgangen av 2006 skal Direktoratet være etablert i Trondheim. Ny struktur på regionene er fastlagt, det betyr at de tidligere distriktene omdannes til regioner.

De pågående omstillingsprosessene har skapt betydelig uro blant etatens tilsatte, først og fremst i direktoratet, men etter hvert også i distriktene. Dette påvirker naturlig nok det løpende arbeidet. Etter ledelsens vurdering har etaten vært i stand til å håndtere de fleste problemene på en akseptabel måte.

Gjennom året 2005 skal arbeidet med konkret flytting og oppbygging av det nye direktoratet i Trondheim og rekruttering av medarbeidere settes i gang. Det er forholdsvis liten interesse blant medarbeiderne i Oslo for å flytte til Trondheim. Ny strategisk plan er vedtatt, og denne legges til grunn for etatens prioriteringer. Direktoratet vil bli mindre i omfang og mer overordnet i virkeområdet.

Ingrid Finboe Svendsen ble i november 2004 tilsatt som fremtidig direktør for Arbeidstilsynet. Hun tiltrådte som assisterende direktør med særlig ansvar for å arbeide med å utvikle den nye organisasjonen. Det er tilsatt regiondirektører i de 7 nye regionene som blir etablert årsskiftet 2005/06.

I arbeidet med flytting og omstilling har målet vært å bidra til en juridisk korrekt prosess og en personalpolitisk god ivaretagelse av de ansatte. I hele 2004 har det vært fokus på å støtte de ansatte i deres planlegging av videre karriere og arbeidssituasjon og å være tilgjengelige for ansatte med behov av veiledning. Alle ansatte i direktoratet fikk i januar 2004 tilbud om individuell karriereplanlegging. I alt 111 ansatte gjennomførte karriereplanlegging i løpet av første halvår 2004. Etaten har fulgt opp de individuelle karriereplanene med å gi midler til kompetanseheving og utvidet adgang til fri med lønn for å følge forelesninger/undervisning. Juridiske avklaringer er foretatt på områdene; prinsipper for innplassering i ny organisasjon og virkemiddelbruk ved flytting og omorganisering i Arbeidstilsynet.

Det er avviklet informasjonsmøter om pensjon, flyttefritak og om kompetansekartlegging. Informasjon er en kontinuerlig og gjentakende prosess for å møte alle ansattes behov. Mange støtte- og rådgivningssamtaler er gjennomført med enkeltansatte.

INKLUDERENDE ARBEIDSLIVSVIRKSOMHET

Arbeidstilsynet er en mer inkluderende arbeidslivsvirksomhet. Alle enheter har inngått lokale avtaler, og det er fokus på problemstillinger rundt sykefravær og attføring i etaten. Etaten og kontaktperson(er) fra trygdeetatens arbeidslivssenter har et aktivt samarbeid. Arbeidstilsynet har en stor andel ansatte i seniorgruppa, og har en aktiv senior- og livsfasepolitikk.

LIKESTILLING

Arbeidstilsynet har per i dag ikke et elektronisk stillingsregister som er egnet til å fremskaffe de statistiske opplysninger som etterspørres fra Likestillingsombudet. I mangel på slikt register er en stor del av tallene innhentet fra statistikk-samlingen i Statens sentrale tjenestemannsregister per 01.10.03.

Arbeidstilsynet hadde 529 tilsatte totalt i 2003, fordelt slik på kvinner og menn:

- 303 kvinner
- 226 menn

Gjennomsnittets månedsførtjeneste i Arbeidstilsynet i 2003:

- kvinner heltid direktoratet: kr 26.623,-
- kvinner heltid distriktene: kr 25.642,-
- menn heltid direktoratet: kr 30.278,-
- menn heltid distriktene: kr 28.353,-
- kvinner/menn hel-/deltid dir.: kr 28.075,-

303 kvinner var tilsatt i Arbeidstilsynet i 2003, fordelt på hel- og deltidstilsatte som følger:

- 210 heltid
- 93 deltid

226 menn var tilsatt i Arbeidstilsynet i 2003, fordelt på hel- og deltidstilsatte som følger:

- 208 heltid
- 18 deltid

Ved den løpende personalforvaltningen tas det generelt hensyn til likestillingsaspektet. Herunder er likestilling et element i etatens livsfasepolitikk, og det hører blant annet inn under livsfasepolitikken at arbeidsgiver skal tilrettelegge arbeidssituasjonen for gravide arbeidstakere.

Spesielle likestillingstiltak er ikke planlagt, men likestillingsaspektet skal fremdeles være et viktig element ved den løpende personalforvaltningen.

KOMPETANSEKARTLEGGING

I tråd med staten og Arbeidstilsynets omstillingsavtaler er det foretatt en kompetansekartlegging som utgangspunkt for omstilling/innplassering. Kartleggingen er et grunnlag for videre disponering og rekruttering av medarbeidere. Register over kompetanse og CV ble opprettet for alle ansatte i Arbeidstilsynet i løpet av høsten 2004.

OPPLÆRING

Etaten har gjennomført 3 av 5 moduler i grunnopplæringen for nytilsatte inspektører. På grunn av omstillingsarbeidet i etaten har rekrutteringen av nye inspektører vært noe lavere i 2004.

Arbeidstilsynets prosjekt "Kollegaveiledning i Arbeidstilsynet for tilsynsfag og organisasjonslæring" ble avsluttet ved utgangen av 2004. Prosjektet har pågått i etaten i 4 år og har omfattet både ledere og inspektører. Sentrale begreper for satsningen har vært kunnskapsdeling, erfaringsoverføring, kollegastøtte og refleksjon over ledelse.

Det har vært gjennomført en rekke seminarer og opplæringstiltak innenfor etatens fagområder og knyttet til våre satsningsområder. Egne tiltak er gjennomført for senioren i etaten.

PROSENTVIS SYKEFRAVÆR 2000 – 2004 (totalfravær hele etaten)

2000	2001	2002	2003	2004
6,5	7,8	7,3	8,3	7,4

TURNOVER I ARBEIDSTILSYNET 2000 - 2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Vanlig turnover*	7	7	7	7,6	5,4
Korrigert turnover**	4	4	4	4	2,2

* vanlig turnover: antall fratrådte i Arbeidstilsynet
 ** korrigert turnover: antall fratrådte, fratrukket naturlig avgang (alders/invalidpensjon og død)

GRØNN STAT

Arbeidet med miljøledelse ble ikke igangsatt i 2004, men innen utgangen av 2005 vil etaten ha etablert miljøledelse som en integrert del av organisasjonens styringssystem.

Etaten har gjennom interne rutiner lagt vekt på miljømessige innkjøp, kildesortering av matavfall, papiravfall og spesialavfall. Utrangert elektronisk utstyr blir fortrinnsvis sirkulert til gjenbruk i andre institusjoner. Ved innkjøp følges utarbeidede rutiner for anskaffelse av miljømessige produkter innen papir, rengjøringsmidler m.v. Det forventes også en nedgang i papirforbruket som et resultat av vårt elektroniske arkiv og saksbehandlingssystem.

I forbindelse med nye lokaler for direktoratet i Trondheim, ble det lagt vekt på byggets standard i forhold til det indre og ytre miljø, samt en sentral plassering i forhold til kommunikasjonsmuligheter hjem - arbeid.

YTRE MILJØ

Vi har ikke virksomhet som forurenser ytre miljø.

Arbeidet vårt i tall

Ressursfordeling – etaten

Ressursbruk i % av totale ressurser

	2002	2003	2004
Aktiviteter rettet mot publikum	48,0	49,7	50,7
• Tilsyn	26,1	27,7	28,9
• Informasjon/samfunnskontakt	7,7	7,3	6,9
• Beh. søknader, klager og disp.	9,3	8,8	7,9
• Regelverk, stand., internasj. arbeid	1,4	1,0	1,2
• Lønnsgarantiordningen	3,5	4,9	5,8
Aktiviteter som direkte støtter publikumsaktivitetene	15,5	15,7	14,4
• Samarbeid med andre	1,6	1,7	1,5
• Fagutvikling	3,9	4,2	5,1
• Utviklingsprosjekter	2,4	1,4	1,4
• Kompetanseutvikling	7,6	8,4	6,4
Intern adm. som støtter publikumsaktivitetene	24,5	21,5	20,6
• IT-drift	1,7	1,3	1,1
• Service- og støttefunksjoner	12,8	11,3	10,8
• Ledelse- og møtevirksomhet	10,0	8,9	8,7
Generell administrasjon	12,1	13	14,3
• Personal- og øk.adm.*	5,6	6 (1,3)	7,3
• Plan- og budsjettarbeid	3,5	3,5	3,2
• Samarbeid med tj.mannsorg.	1,5	1,6	1,6
• Eget HMS-arbeid	1,5	1,9	2,2

* Tall i parentes gjelder omstilling/flytting og er inkludert i summen

Mål og strategier

Mål og strategier

Et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv er et arbeidsliv der arbeidet i seg selv er helsefremmende, og der ingen omkommer, blir utsatt for skader eller blir syke som følge av mangler ved arbeidsmiljøet.

Arbeidsmiljøloven er det viktigste uttrykk for samfunnets ambisjoner på dette området.

Arbeidstilsynet har forvaltnings-, tilsyns- og informasjonsoppgaver i forhold til arbeidsmiljøloven, lønnsgarantiloven, ferieloven, lov om 1. og 17. mai som høytidsdager og deler av lov om tobakkskader.

Arbeidstilsynet skal gjennom sitt arbeid aktivt bidra til at sykkelighet og død som følge av forhold i arbeidslivet minimaliseres, at flest mulig mennesker kan bruke og utvikle sin arbeidsevne og kompetanse gjennom fullverdig deltakelse i arbeidslivet. Særlig gjelder dette de arbeidsmiljøfaktorer som er de viktigste årsakene til utstøting fra arbeidslivet:

- **Påvirkning som fører til psykisk helseskade**

- **Helseskadelige ergonomiske forhold**

- **Helseskadelig kjemisk og biologisk påvirkning**

- **Alvorlig ulykkesrisiko**

Vi skal konsentrere innsatsen mot noen få prioriterte områder innenfor hvert av disse fire arbeidsmiljøfaktorene og følge dem over tid. Årsakene til utstøting fra arbeidslivet er ofte komplekse og sammensatte, og forebyggende arbeid er i stor grad holdnings- og påvirkningsarbeid. Innsatsen for å få varige arbeidsmiljøforbedringer er derfor tidkrevende.

Tilsyn er etatens viktigste strategi, og mye av etatens ressurser skal styres mot og understøtte tilsynsaktiviteten. I tillegg til tilsyn skal veiviserrollen prioriteres vesentlig høyere enn i dag. Begrunnelsen for dette er at arbeidslivet i dag står overfor komplekse og kompliserte utfordringer knyttet til bl.a. organisatoriske forhold. Disse områdene er vanskelig å regulere. Derfor må vi både utvikle vår egen kunnskap på området og aktivt formidle denne både til arbeidslivet og til overordnede myndigheter. Etaten må i sitt utadrettede arbeid synliggjøre sammenhenger og konsekvenser og gi innspill til løsninger i konkrete situasjoner. Dette fordrer et faglig meget kompetent tilsynspersonale.

Virkemidler

Det er arbeidsgiver som er ansvarlig for arbeidsmiljøtilstanden i egen virksomhet.

Arbeidstilsynet er en forebyggende etat som skal medvirke aktivt til at arbeidsmiljølovens mål, prinsipper og bestemmelser blir fulgt opp i virksomhetene. Våre virkemidler er regelverk, kontroll, informasjon og veiledning.

Tilsyn

Tilsyn gjennomføres både for å kunne veilede virksomhetene i systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, gi råd om forbedringsområder og for å kontrollere at virksomhetene etterlever regelverket på en korrekt og god måte.

RISIKOVURDERING

Arbeidstilsynets ressurser er begrenset. I underkant av 250 inspektører skal føre tilsyn med 240.000 virksomheter. Det betyr at tilsynet må prioritere hvor ressursene skal plasseres. Fordelingen gjøres med utgangspunkt i en risikovurdering basert på forskningsrapporter, meldinger vi mottar om ulykker, sykdom og skader, og etatens erfaring med ulike bransjer og arbeidsoperasjoner.

Arbeidstilsynet utførte 13.252 tilsyn i enkeltvirksomheter, en økning av ressurser til tilsynet med 12 % i 2004. Dette på tross av fortsatt prioritering av organisatoriske, ergonomiske og psykososiale problemstillinger i tilsynet, som ofte krever mer tid.

Etaten benytter en rekke arbeidsformer og metoder i tilsynet: nasjonale kampanjer og aksjoner, utvalgte bransjer og lokale satsninger/prosjekter, risikobasert enkelttilsyn og "hendelsesbasert" tilsyn, som følger av ulykker og andre akutte hendelser.

De sentralt prioriterte satsningene utgjorde 41 % av tilsynsressursene. 25 % ble benyttet som ledd i nasjonale kampanjer og aksjoner (hjemmebaserte tjenester og kjemikaliekampanjen) og 13 % på utvalgte bransjer (konsernprosjekt i bygg- og anlegg, detaljhandel, gjenvinning, frisør).

REAKSJONSBRUK

Etaten bruker reaksjoner der det avdekkes alvorlige brudd på regelverket, og der vi anser det nødvendig for å få virksomheten til mer seriøst å ta sitt ansvar for det systematiske, forebyggende arbeid med helse-, miljø- og sikkerhet.

Reaksjoner ble brukt i 43 % av tilsynene. Samlet sett ga Arbeidstilsynet 11.902 varsler om pålegg, 12.047 pålegg, 1.436 varsler om tvangsmulkt og 845 vedtak om tvangsmulkt. Etaten gjennomførte 1.370 stansinger av pågående arbeid og anmeldte 16 virksomheter til politiet.

Reaksjonsbruken har økt noe i forhold til tidligere år, bl.a. har omfanget av stansinger økt med ca. 400 på ett år. Dette skyldes primært oppfølgingen av bygg- og anleggsbransjen, med en videreføring av fjorårets skjerpete reaksjonsbruk.

KVALITETSSIKRING AV TILSYNET

Arbeidstilsynet har i flere år gjennomført ulike tiltak for å sikre god kvalitet på tilsynene og mer enhetlighet. En vesentlig andel av tilsynet er basert på risikobetraktninger og på etablerte samarbeidsprosjekter mellom flere distrikter, også for å sikre en mer systematisk erfaringsutveksling.

I etterhånd undersøkes effekten av tilsyn for å kunne vurdere resultater, metoder og nye arbeidsformer. Slike oppfølgingstilsyn ble i 2004 integrert i de ulike kampanjene. Erfaringene fra 2003 viser at ved oppfølging av tidligere tilsyn, der det er gitt pålegg, er hovedregelen at 8-9 av 10 virksomheter har oppfylt de pålegg Arbeidstilsynet ga. På den annen side viser etterkontrollene at det i noe grad avdekkes nye mangler, da på forhold som lå utenfor forrige kontroll. Vårt mål er å få virksomhetene til å etablere rutiner for et levende og helhetlig helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid slik at de selv avdekker manglene.

Informasjon og samfunnskontakt

Informasjonen skal være brukerrettet, korrekt og utformet på en slik måte at den tilfredsstillter brukerens behov for informasjon og at den blir forstått. Informasjonen skal være tilgjengelig i en form brukeren finner hensiktsmessig. Den skal være spesielt utviklet med tanke på små og mellomstore bedrifter. Brukerne skal få informasjon om Arbeidstilsynets satsningsområder og bli veiledet i det regelverk vi forvalter.

Arbeidstilsynet utnytter tekniske muligheter for å tilrettelegge informasjon og veiledning, spesielt mot virksomheter som ikke nås gjennom ordinært tilsyn.

INFORMASJONSFORMIDLING GJENNOM INTERNETT

Arbeidstilsynet har redaksjonelt ansvar for nettstedene www.arbeidstilsynet.no og www.arbeidsplassen.no. I tillegg deltar etaten i redaksjonsgruppen og har ansvaret for å tilrettelegge stoff for www.hmsetatene.no og www.spor-oss.no. Et felles mål for nettstedene er at eksisterende informasjon skal være oppdatert til enhver tid. Ny informasjon og funksjonalitet utvikles på bakgrunn av blant annet brukerundersøkelser, og resultater fra forskning om effekt av ulike formidlingsformer ved bruk av Internett.

www.arbeidstilsynet.no

Besøktallene fortsetter å stige. Det totale besøket for 2004 lå rett under 700.000. Siste kvartal lå besøktallene rundt 70.000 i måneden, og økningen ser ut til å fortsette i 2005, med besøk mellom 70.000 og 85.000 pr måned.

På nettsidene kan man finne alle lover og forskrifter vi forvalter, laste ned kommentarer, veiledninger og annet hjelpemateriell, finne svar på vanlige spørsmål om arbeidsmiljø og HMS, bestille publikasjoner og skjema, få infor-

masjon om våre kampanjer og lese artikler om arbeidsmiljø, se statistikk, pressemeldinger m.m. Man kan bestille abonnement (gratis) på alle nyheter. Ved årets utgang hadde vi 3.600 abonnenter.

Vi gjennomførte en ny brukerundersøkelse i 2004, blant annet for å se på resultatene av en gjennomgående redesign i 2003. Undersøkelsen viste at brukerne er svært fornøyd. Vi fikk spesielt høyt score på troverdighet, seriøsitet og nytteverdi. Antall gjenbrukere vokser. 40 % var innom nettstedet ofte, dvs daglig eller ukentlig. Verneombud/bedriftshelsetjenesten er største enkeltgruppe av brukere, hele 33 %. 24 % av brukerne er arbeidstakere og 23 % arbeidsgivere.

Arbeidet med å utvikle interaktive muligheter for tilbakemelding – "Si oss hva du mener" – er i gang. Spørsmålene gir oss en mulighet for å måle kundetilfredshet og gir oss innspill til mulige forbedringer. Elektronisk skjema for tilbakemelding på vårt fagblad Arbeidervern er publisert. Tilvarende mulighet for å gi tilbakemelding om etatens Svartjeneste ble lansert i april 2005.

www.arbeidsplassen.no

Nettstedet er en viktig informasjonskanal, publisert av European Agency for Safety at Work i Bilbao, om øvrige europeiske lands innsats og forskning innenfor arbeidsmiljøområdet. Besøktallet for nettstedet var ca. 25.000 i 2004. Nettstedet skal utvikles i samsvar med nye krav som stilles ved etableringen av "trede generasjon" av nettstedet www.osha.int, og informasjonssystemer som følger av dette. Gjennomføres etter planen i 2005.

www.hmsetatene.no

Arbeidstilsynet formidler informasjon om helse, miljø og sikkerhet gjennom deltakelse i de fem tilsynsetatenes felles internettsatsing; www.hmsetatene.no. Arbeidet med felles nettsted har i 2004 vært videreført og vurderes i sammenheng med utvikling av et nytt prosjekt for bransjerettet informasjon; www.regelhjelp.no. Denne regelverksveiviseren skal være ferdig utviklet og lansert for 10 bransjer i september 2005.

www.spor-oss.no

Arbeidstilsynet deltar i samarbeid med Skatteetaten, Brønnøysundregistret, Trygdeetaten og Statistisk Sentralbyrå om å utvikle korrekt og forståelig, tverretattlig informasjon tilgjengelig for etablerere og små bedrifter, på nett og på papir. Tekster vedlikeholdes, relevant regelverk overvåkes og nettstedet markedsføres.

FAGBLADET ARBEIDERVERN

Arbeidervern skal være et foretrukket fagblad om arbeidsmiljøstoff. Vi fokuserer både på arbeidsgivers ansvar for arbeidsmiljøet, arbeidstakers helse og sikkerhet og på de mellommenneskelige forholdene på arbeidsplassen. Undersøkelser har vist at fagartikler og de faste spaltene om "arbeid og helse", "forskningstoff" og "juss" er de mest populære stoffområdene. Leserne setter pris på artikler som presenterer eksempler om arbeidsmiljøarbeidet i virksomhetene. 90 % er helt enig/litt enig i at bladet har mange artikler det er nyttig å lese. Fotografi blir sett på som viktig for å skape interesse for en artikkel.

Bladet utkom i 6 utgaver. Opplagstallet på Arbeidervern har i 2004 vært på 12.500 eksemplarer, hvorav drøyt 9.500 går til eksterne abonnenter. Bedrifter er den største abonnementsgruppen sammen med verneombud/HMS-ansvarlige og bedriftshelsetjenesten. Med svært mange bedriftskunder vil antall lesere naturlig langt overstige antall abonnenter. En undersøkelse bekrefter at 65 % av leserne får bladet på sirkulasjon.

En leserundersøkelse om Arbeidervern ble påbegynt i 2004 og videreføres i 2005. I 68 % av svarene per i dag oppgis det som svært viktig / 29 % av noe betydning at det er Arbeidstilsynet som står for utgivelsen. 77 % sier seg helt enige og 23 % litt enig i at Arbeidervern er et seriøst og troverdig blad. Undersøkelsen gir også svar på hvilket stoff som leses og hva som savnes.

Prisen for et års abonnement er kr 120,-. Fagbladet gis som gratis prøvenummer til interesserte som ber om det. Bladet deles ut ved tilsyn i virksomhetene der det faller naturlig, ved møter og i andre fora.

SENTRAL SVARTJENESTE

2004 var første driftsår med en felles svartjeneste for hele landet. Tjenesten er plassert i Bodø. Svartjenesten besvarte 62.000 henvendelser. Statistikken viser at gjennomsnittlig ventetid på besvarte samtaler var 43 sekunder. Det er flest arbeidstakere som tar kontakt med tjenesten (63 %), mens 17,5% av henvendelsen kommer fra ledere.

Svartjenesten får spørsmål om det meste som angår arbeidslivet i Norge. Spørsmål knyttet til arbeidsmiljøloven utgjør 46 prosent, til våre forskrifter 13 prosent, mens spørsmål knyttet til ferieloven utgjør 8 prosent av henvendelsene.

Tjenesten får stadig flere henvendelser over e-post, ca. 6.000 i 2004. Normalt blir e-posten besvart i løpet av en virkedag. I sine svar bruker svartjenesten ofte lenker til regelverk og veiledninger som finnes på vår hjemmeside, informasjon fra vår interne database Infobanken og andre relevante baser. Det vises også til andre etaters hjemmesider slik som Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Trygdeetaten, Statens Forurensningstilsyn, Oljedirektoratet osv.

E-post er mer ressurskrevende enn telefonisk kontakt, men samtidig kanskje mer nyttig for brukeren. Dette fordi man kan bruke mer tid på å gå igjennom svaret og for mottakeren oppleves det som en trygghet å få det skriftlig. Mottakeren kan slå opp i referanser som legges ved osv. Vi gjør alltid oppmerksom på at våre svar på e-post er av veiledende karakter og ansees ikke som saksbehandling

PRESSE- OG MEDIARBEID

Mediene er viktige formidlingskanaler i vårt arbeid med å få satt tema arbeidsmiljø på dagsorden. For å kunne bruke pressen som informasjonskanal er vi avhengig av at pressen er interessert i den informasjonen vi ønsker å bringe til torgs. Et av målene for mediearbeidet er at Arbeidstilsynet alltid skal sees på som en troverdig nyhetsskilde.

Det utarbeides og tilrettelegges stoff til bruk i media om våre kampanjer og tilsyn, informasjon om vårt statistikkmateriale og øvrige aktuelle saker. Vi har for året registrert 3.708 medieoppslag der Arbeidstilsynet er omtalt, en vesentlig økning (32 %) sammenlignet med tilsvarende tall for i fjor. Andelen positive oppslag holder seg høyt, på 74 %, nøytrale utgjør 25 %, mens negative oppslag holder seg meget lavt, på 1 %. Økningen i antall medie-

klipp skyldes ikke bare større interesse for arbeidsmiljø, men også at elektroniske medier, i større grad enn papirbaserte medier, utveksler stoff med hverandre.

71 % av artiklene sto i lokalaviser, mens 10 % i riksaviser. Terskelen for å få inn en reportasje i riksmediene er naturlig høy, mens det er lettere å komme til orde i lokale medier. I lokalavisene gis inspektører og ledere ofte en mulighet til å belyse en sak fra flere sider, og det øker muligheten for en positiv vinkling på artikkelen.

KAMPANJER OG AKSJONER

I kampanjer og aksjoner rettes informasjonen internt innen Arbeidstilsynet, eksternt til offentligheten, og i høy grad til de faggrupper kampanjen retter seg mot. Målet er å påse at regelverket følges og å øke læringen innenfor bransjene og temaene om tilrettelegging av arbeidet for å redusere helseskader ved fysiske og psykiske belastninger. Informasjonen er spisset i forhold til målgruppene og skal bidra til å optimalisere resultatene ved tilsynsbesøk.

Den sentralt styrte informasjonen skal være et hjelpemiddel for kampanjeledere og inspektører som overfor bransjene, lokale interessegrupper og media, selv skal fylle rollen som informasjonsformidlere. Dette krever en felles informasjonsplattform, en informasjonsberedskap som er ens for hele landet, samt medietrening av de involverte. Informasjonsplaner utformes, materiell utarbeides og det tilrettelegges stoff for presse og andre medier for å fremme Arbeidstilsynets budskap og sette temaet arbeidsmiljø på dagsorden.

Regelverksutvikling

Arbeidet i prosjektet for modernisering og forenkling av regelverket på myndighetsområdene til Arbeidstilsynet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har pågått for fullt gjennom hele 2004. Målet er at de aller viktigste reglene skal samles i 6 nye forskrifter. Dette skal bedre tilgjengeligheten til regelverket. Tekstmengden og kompleksiteten i arbeidet har nødvendiggjort en meget omhyggelig, systematisk og tidkrevende arbeidsform.

Det er etablert en styringsgruppe og en ansvarlig redaksjonsgruppe. Redaksjonsgruppen har overvåket arbeidet, og tatt de beslutninger av prinsipiell betydning som har vært nødvendige under arbeidets gang. Arbeidet med tilpasning av tekst har skjedd i mindre grupper, hvor også annen fagkompetanse enn den juridiske har vært trukket inn i kvalitetssikringen. Grovutkastene er blitt forelagt fagseksjonene for å kvalitetssikre at kravene i eksisterende forskrifter er beholdt, og lesbarhet og anvendbarhet er blitt vurdert.

Det har vært nødvendig å justere fremdriftsplanen under hensyn til prosjektets størrelse og tilgjengelige ressurser. Grovutkast til nye forskrifter er lagt frem for Rådet for Arbeidstilsynet.

De seks nye forskriftene skal gjennomføre et betydelig antall EU-rettsaker i norsk rett. Det har derfor vært avholdt et møte med ESA hvor prosjektet ble presentert. ESA forutsetter at de nye forskriftene notifiseres på vanlig måte, men er inneforstått med at omfang og form på notifiseringen kan drøftes nærmere når forskriftsutkastene er mer gjennomarbeidet.

De foreløpige utkastene til 6 nye forskrifter har følgende arbeidstitler:

- Forskrift om organisasjon, ledelse og medvirkning i arbeidslivet
- Forskrift om utforming av arbeidsplasser og av steder med risiko som følge av brann, eksplosjon og elektrisitet
- Forskrift om utførelse av arbeid og bruk av utstyr
- Forskrift om produkter
- Forskrift om offentlig myndighetsutøvelse m.v. rettet mot arbeidslivet

FORSKRIFTSARBEID

Arbeidet med forskrifter er preget av at vi gjennomfører EF-direktiver og ILO-konvensjoner.

Følgende EF-direktiver er gjennomført:

- Endringsdirektiv 2001/45/EØF om bruk av arbeidsutstyr – arbeid i høyden
- Endringsdirektiver 2002/88/EF og 2004/26/EF om miljøkrav til forbrenningsmotorer
- Endringsdirektiv 2003/105/EF om storulykker (Seveso II)

Vi har utarbeidet et forslag til endringer i regelverket som er nødvendig for ratifikasjon av ILO-konvensjon nr 184 om helse og sikkerhet i jordbruket.

Følgende forskrifter ble revidert i 2004:

- Ioniserende stråling
- Stillaser (arbeid i høyden)
- Bruk av arbeidsutstyr (arbeid i høyden)
- Kontroll, merking og fylling av trykkløst-flasker til dykking og åndedrettsvern
- Dykking
- Storulykker

Følgende forskrifter er opphevet:

- Forskrift om trykkløst anlegg

Iverksatt forskriftsarbeid:

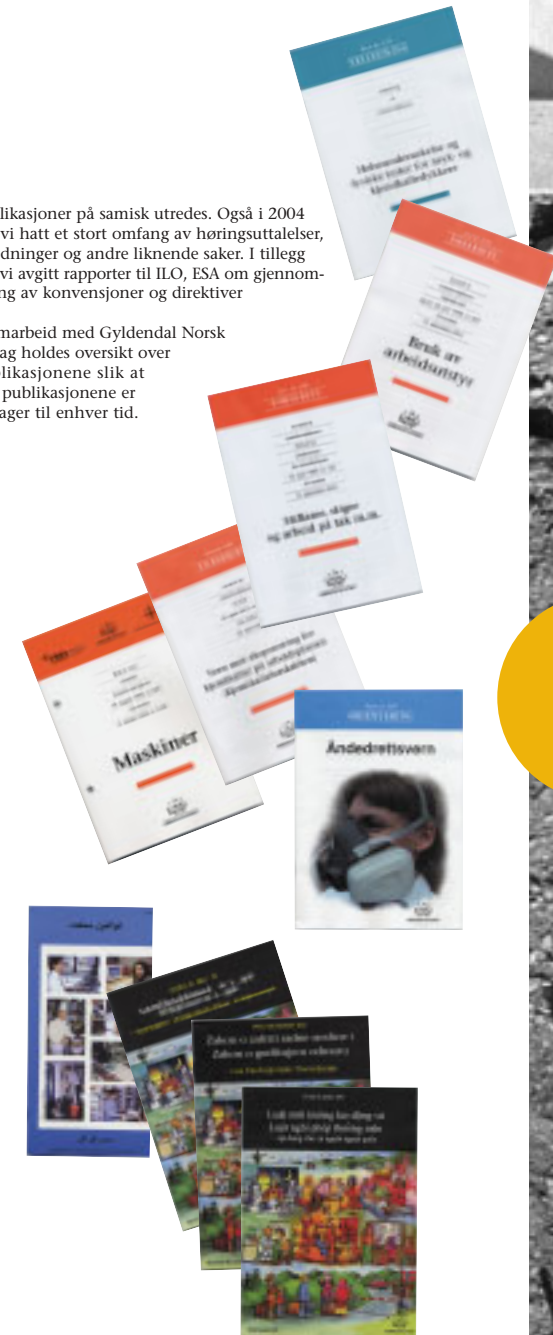
- Ny forskrift om vibrasjoner som følge av direktiv om vibrasjoner (fysiske agens)
- Revisjon av asbestforskriften som følge av direktiver om asbest
- Revisjon av forskriften om bergarbeid – oppfølging av ESA-synspunkter
- Revisjon av forskriften om maskiner som følge av nye direktiv om utslipp
- Revisjon av forskriften om kromater i sement som følge av endringsdirektiv
- Revisjon av byggherreforskriften vedr. ID-kort og oversiktslister
- Revisjon av traktorforskriftene
- Revisjon av forskrift om klassifisering og merking som følge av endringsdirektiv
- Opphevelse av YL-forskriften som følge av endringer i protokoll til EØS-avtalen
- Opphevelse av forskrift om cyanider
- Opphevelse av forskrift om narkosegasser
- Veiledning om tiltak som iverksettes av hensyn til gravide, ammende og de som nylig har født.

Arbeidstilsynet har løpende samarbeid med andre etater i forbindelse med utarbeidelse av regelverk og implementering av EF-direktiver, særlig på områder hvor det utarbeides felles forskrifter.

Som følge av utvidelsen av EØS-området er standard arbeidsavtale oversatt til estisk, latvisk, litauisk, polsk og russisk. Spørsmålet om

publikasjoner på samisk utredet. Også i 2004 har vi hatt et stort omfang av høringsuttalelser, utredninger og andre liknende saker. I tillegg har vi avgitt rapporter til ILO, ESA om gjennomføring av konvensjoner og direktiver

I samarbeid med Gyldendal Norsk Forlag holdes oversikt over publikasjonene slik at alle publikasjonene er på lager til enhver tid.

Kampanjer og satsninger

Kampanjer og satsninger

Dette oppnådde vi

DE FIRE SATSNINGSOMRÅDENE;

- ergonomiske forhold som fører til muskel-/skjelettlidelser
- organisatoriske forhold som fører til psykososiale problemer
- kjemisk helsefare
- forebygging av ulykker

er fulgt opp i konkrete prioriteringer av tilsynsobjekter og temaer.

Nedenfor følger en tematisk framstilling av hva etaten har gjort innen de enkelte satsningsområdene og hvilke resultater vi fikk.

Ergonomiske samt organisatoriske og psykososiale risikoforhold

Dette er to innsatsområder som er slått sammen, da det i tilsynet svært ofte er en tett sammenheng mellom disse faktorene.

De siste årene har Arbeidstilsynet i sitt arbeid prioritert de arbeidsplassene og yrkene hvor arbeidstakerne har stor risiko for muskel- og skjelettlidelser, og hvor utstøtning fra arbeidslivet ofte blir konsekvensen. Den helsemessige belastningen ved tunge løft, uheldige eller ensidige arbeidsstillinger blir vesentlig større når tempoet skrur opp. En undersøkelse gjennomført av MMI i 2002 på oppdrag fra Arbeidstilsynet, viste at 40 % av et representativt antall arbeidstakere svarte at de i løpet av det siste året har opplevd så vedvarende stress på jobben at det har gitt seg utslag i helseplager.

I 2004 var organisatoriske og psykososiale risikoforhold tema i ca. 34 % av de gjennomførte tilsynene, mens ergonomi inngikk som hovedtema i ca. 21 % av tilsynbesøkene, til sammen ca. 55 %. I tilsynene ble det særlig satt søkelys på risikoforhold knyttet til tidspress, uheldig arbeidsorganisering, vold og trusler om vold, tunge løft og ensidig gjentagelsesarbeid og i tillegg omstillingsproblematikk.

RETT HJEM

– kampanje mot hjemmebaserte tjenester 2002-2004

Kampanjen har i hovedsak rettet seg mot arbeidsmiljøforholdene til arbeidstakere som utover det daglige arbeidet i hjemmetjenesten i kommunene.

En undersøkelse utført av Opinion AS viste at ansatte i hjemmetjenesten i stor grad opplever høyt tidspress, tunge løft og uheldige arbeidsstillinger som en belastning. Under omsorgsarbeid for psykisk utviklingshemmede kan vold og trusler om vold særlig oppleves som en belastning. Kampanjens resultatmål er derfor knyttet opp mot reduksjon av tidspress, tunge løft, uheldige arbeidsstillinger og vold og trusler om vold.

Tidspresset er en stor belastning i seg selv, men er også årsaken til at tiltak for å forebygge ergonomiske belastninger og vold og trusler i mange tilfeller ikke gjennomføres. I løpet av kampanjeperioden har vi utført 1.230 tilsyn i alle landets 434 kommuner. Resultatene viste at i 7 av 10 enheter (distrikter/soner/boliger) oppleves tidspress som et problem, i 8 av 10 tunge løft og uheldige arbeidsstillinger og i 6 av 10 vold og trusler som et problem. Det store arbeidspresset i hjemmetjenesten medfører at de ansatte får skader og slitasje, som kan føre til kortere eller lengre sykefravær. I verste fall slutter de i jobben. Dette til tross vurderer 2 av 3 arbeidsforholdene alt i alt som gode.

Oppfølgingstilsyn er gjennomført i de kommunene som fikk pålegg, i alt 538 oppfølgings-tilsyn. I kampanjens slutfase ser vi en positiv utvikling, stadig flere kommuner arbeider systematisk for å redusere arbeidsbelastningene, men ansatte opplever fortsatt belastende tidspress.

Kampanjen er gjennomført i dialog med arbeidsgiver- og arbeidstakeorganisasjonene, Statens Helsetilsyn og Sosial- og helsedirektoratet. I tillegg til tilsynet er det gjennomført en rekke informasjons- og samhandlingsaktiviteter i løpet av kampanjen. Tilsynsaktivitetene ble avsluttet i løpet av 2004, med det er planlagt videreføring i 2005/06 for å se på utviklingen.

DETALJHANDEL

– utvalgt bransje 2003-2004

Tilrettelegging av arbeidet, tunge løft og belastende arbeidsstillinger er hovedtemaer for tilsynet. I tillegg er det fokusert på trusler om vold og ransproblematikk. Det er i perioden blitt gjennomført 757 tilsyn innen dagligvarebutikker, klesbutikker og bensinstasjoner. I hele 454 (60 %) av tilsynene ble det gitt reaksjoner, til sammen 1.329 pålegg.

Resultatene viste at mange virksomheter ikke har tilfredsstillende ergonomiske forhold, og mange kunne ikke dokumentere at det var foretatt risikovurderinger. Handlingsplaner for å følge opp uheldige arbeidsstillinger og tunge

løft var ikke utarbeidet. Mange ansatte hadde ikke tilstrekkelige kunnskaper om forebygging og håndtering av trusler/vold/ran. Dette var et område bransjen hverken har mye kunnskap om eller har tenkt så mye over. Noen butikker, særlig dagligvarebutikker som ivaretar postkontorfunksjoner, så nytten av at vi tok opp problematikken, mens andre ikke så på det som noe stort problem.

Arbeidsavtaler, nødvendige hvile- og spisepauser, samt eksistensen av bla. kameraovervåking viste seg, i de aller fleste tilfeller, å være godt ivarett og uproblematisk for de ansatte. Det samme gjaldt tilgang på og bruk av ulike tekniske hjelpemidler (jekktraller, trucker mv).

GOD VAKT

– arbeidsmiljø i sykehus 2004-2006

Arbeidstilsynet har i 2004 forberedt kampanjen "God Vakt" rettet mot sykehushene. Kampanjestart er januar 2005. Kampanjen omfatter alle våre fem helseregioner og dekker både psykiatriske og somatiske avdelinger innen de fleste av landets ca 80 helseforetak. Prosjektet omfatter det personell som står for pleie og behandling, og deres nærmeste ledere

Hovedtemaer for kampanjen er knyttet til sykehushenes systematiske arbeid med helse, miljø og sikkerhet og risikoproblematikk knyttet til organisering, kultur og teknologi, omstilling, psykiske og sosiale belastninger, kjemisk og biologisk helsefare og ergonomiske belastninger. Samtidig vil kampanjen legge stor vekt på metodeutvikling innenfor organisatorisk arbeidsmiljø og tilsyn i komplekse virksomheter.

Vel 3.000 norske sykehusansatte leger, sykepleiere og hjelpepleiere har deltatt i en bred kartlegging for å måle arbeidsmiljøtilstanden. Undersøkelsen bekrefter helsepersonaleets sterke faglige interesser og tegner et bilde av mange positive erfaringer i det lokale arbeidsmiljøet.

Samtidig peker undersøkelsen ut flere viktige forbedringsområder både med hensyn til satsninger på de organisatoriske rammebetingelsene og muligheten til å ivareta yrkesutøvernes opplevelse av sammenheng og integritet og medvirkning. Måten omstilling gjøres på i sykehus får dårlig karakter. Undersøkelser viser også hvor den målrettede HMS-innsatsen bør rettes inn for å oppnå resultater på det organisatoriske og arbeidskulturelle området. Den informasjonen er viktig dersom man ønsker å fremme arbeidshelsen i en sektor med høyt sykefravær.

FOREBYGGING AV ERGONOMISK OG ORGANISATORISK RISIKO I BYGG- OG ANLEGGSTRANSJEN

Risikofaktorer knyttet til tidspress, høyt tempo, uheldige arbeidsstillinger og tunge løft var hovedtema. Dette er komplekse problemstillinger som er til dels tunge å arbeide med, og det synes ikke lett å oppnå vesentlige resultater på kort sikt. Disse problemstillingene er også tema i aksjonene i byggebransjen de siste to år og i samarbeidsprosjektet for konserntilsyn, jf. omtale under avsnittet om forebygging av ulykkesfare. Etaten vil følge opp prosjektene i årene fremover, bl.a. også for å vurdere en fremtidig etatsstrategi.

MOBBING

– IA-prosjektet for forebygging og håndtering av mobbing i arbeidslivet

Arbeidstilsynet har fått hovedansvaret for å konkretisere regjeringens satsning mot mobbing i arbeidslivet, i samarbeid med de andre aktørene i IA-arbeidet (Inkluderende arbeidsliv). Handlingsplanen for satsningen ble presentert av Statsministeren 14. desember 2004. Målene for satsningen er:

- å sette aktørene på arbeidsplassene selv i stand til å forebygge og håndtere mobbing.
- å sikre kunnskap om forebygging og håndtering av mobbing hos sentrale HMS-aktører.
- å stimulere til utvikling og spredning av kunnskap om mobbing i arbeidslivet
- å tydeliggjøre innsatsen mot mobbing som en viktig del av virksomhetenes systematiske arbeid for helse, miljø og sikkerhet.

Satsningen er i hovedsak være en informasjonskampanje, men vi vil også bruke tilsyn som kanal for overlevering av informasjon og kunnskap om arbeidet mot mobbing.

ARBEIDSMILJØET PÅ SKOLENE

Når skolens ansatte trakasseres

Tillitsvalgte i Agder-fylkene undret seg over et misforhold mellom opplevd hverdag og antallet tilfeller av vold og trakassering som ble rapportert til Arbeidstilsynet. De kunne fortelle om mange tilfeller av vold og trakassering; utskjelling, spytting, slag, trusler mot egne barn osv. Hvorfor ble ikke dette rapportert – til overordnede, til Arbeidstilsynet?

Det enkleste i øyeblikket er kanskje å forsøke å overse problemet. Men om det gjentar seg, vil hver episode gjøre det vanskeligere å takle. Det løser ikke problemet å privatisere det. Når en ansatt blir trakassert, har skolen et problem. Det er viktig at skolens og kommunens ledelse får kjennskap til problemene, slik at de kan ta ansvar for sine ansatte. At det hersker en åpen kultur for å ta opp problemer er et lederansvar.

Undringen resulterte i et prosjekt for å synliggjøre og forebygge vold og trakassering i skolen. Arbeidstilsynet har stilt opp med råd og veiledning, da vi gjennom flere år har rettet mye oppmerksomhet mot arbeidsmiljøet ved skolene i Agder-fylkene, men ikke deltatt direkte i prosjektet.

Skolene og kommunene rapporterer at prosjektet har bidratt til bevisstgjøring i kollegiet i forhold til et vanskelig tema. Det er blitt mer åpenhet når noe skjer og en klar plassering av ansvaret for oppfølgingen. De ansatte opplever å bli støttet og tatt vare på i en vanskelig situasjon. For elevene betyr det at uakseptabel atferd får konsekvenser. De opplever tydeligere og tryggere voksne. Det betyr igjen et tryggere og mer forutsigbart læringsmiljø.

Kjemisk helserisiko og inneklima

Kjemiske problemstillinger var tema i 17 % av tilsynene. I tillegg til den landsdekkende kjemikaliekampanjen ble det gjennomført tilsyn i bransjene Gjenvinning og Frisører. Kjemisk risiko inngår naturlig i en rekke tilsyn i bygg- og anleggsbransjen, samt i etatens storulykkestilsyn. Inneklimaproblematikk, inkludert oppfølging av "røykeloven", var tema i 15 % av tilsynene.

KJEMIKALIEKAMPANJEN 2003-2005

Kampanjen har som hovedmål å øke kunnskapsnivået om kjemisk helsefare, og å redusere sannsynligheten for at arbeidstakere utvikler løsemiddelskader, hud- og luftveislidelser.

Arbeidstilsynet ønsker å medvirke til at virksomhetene får et bevisst forhold til sin bruk av kjemikalier, gjennom kartlegging og risikovurdering av kjemisk helsefare i eget arbeidsmiljø. På bakgrunn av dette, vil virksomhetene kunne lage en plan for hvordan risikoen for helseskader kan reduseres. Samtidig må de ansatte gis økt kunnskap om arbeidsoperasjonene de utfører, slik at de blir bedre i stand til selv å ivareta egen sikkerhet. Kampanjen tar også sikte på å skape økt bevissthet rundt hvilke oppgaver verne- og helsepersonale (bedriftshelsetjenestene) skal kunne bistå virksomhetene med. Bransjene som inngår i kampanjen er bilverksteder, grafisk industri, verkstedsindustri, mekanisk industri og armert herdeplastindustri (støping av plastbåter, glassfibertanker etc.). Disse bransjene omfatter 110.000 arbeidstakere i til sammen 10.000 virksomheter. Arbeidstilsynet gjennomfører tilsynsbesøk i

1.700 bedrifter, og samtidig søker vi å nå alle aktuelle bedrifter i de berørte bransjene med informasjon.

I bilverksteder ble det gjennomført 772 tilsyn og gitt 2.315 pålegg. Så mange som 53 % av bilverkstedene vet ikke hvor mye kjemikalier, og ofte ikke hvilke, de ansatte eksponeres for. De 20.000 ansatte i bransjen utfører en rekke arbeidsoppgaver som bringer dem i kontakt med stoffer som kan gi varige helseskader, sa prosjektlederen i pressemeldingen. De aller fleste er flinke til å bruke verneutstyr i forbindelse med enkeltoppgaver, men mangler den oversikten som er nødvendig for å kunne jobbe systematisk med sikkerheten. 75 % har ikke gjennomført en risikovurdering.

I grafisk industri ble det gjennomført 233 tilsyn. 60 % hadde ikke vurdert eller gjort målinger av luftkvaliteten i arbeidslokale og hele 80 % har ikke gjennomført en risikovurdering. Dermed mangler de den oversikten som er nødvendig for å kunne jobbe systematisk med sikkerheten. I gjennomsnitt ble det gitt 3,5 pålegg til hver virksomhet for å bedre arbeidsmiljøet. De fleste (86 %) er flinke til å bruke verneutstyr som åndedrettsvern og hansker. Bransjen har i stor grad gjennomført erstatning av farlige kjemikalier med mindre farlige, men det brukes stadig produkter som bør byttes ut.

Resultatene fra verkstedsindustrien, mekanisk industri og armert herdeplastindustri foreligger forsommeren 2005.

YL-MERKING

1. juli 2005 faller kravet om YL-merking av løsemiddelholdige produkter bort. Dette er en følge av at det særlige norske unntaket fra EØS-avtalen for YL-merking ikke lenger kan opprettholdes. Endringen medfører at alle bestemmelser i norske forskrifter som krever YL-merking, må fjernes innen samme dato.

YL-merking setter brukere i stand til å vurdere risikoen ved å bruke et produkt som inneholder løsemidler. Merkingen deler produktene i 7 grupper, fra 00 til 5. Jo høyere tallet er, jo større er kravene til ventilasjon og verneutstyr ved bruk stoffet.

Det er evnen til å løse opp andre stoffer og den hurtige fordampningen som gjør løsemidlene så anvendelige - og så farlige. Løsemidler som fordampner, forurenser luften vi puster inn, og transporteres videre fra lungene til blodet. Gjennom blodet fraktes løsemidlene til viktige organer i kroppen, særlig hjernen og nervesystemet, hvor de kan gjøre stor skade. YL-merkingen har

fungert meget godt i mange år. Det er et godt innarbeidet verktøy som gjør det enkelt for brukeren å velge det produktet som avgir minst løsemidler. Bortfallet av dette hjelpemidlet til å vurdere helsefaren, kan få betydning for omfanget av framtidige løsemiddelskader.

Arbeidstilsynet anbefaler at leverandørene fortsatt oppgir YL-gruppe og at alle som bruker disse produktene fortsetter å be om denne informasjonen. For å nå målet samarbeider vi tett med partene i arbeidslivet og produsenter, importører og omsettere av løsemiddelholdige produkter for å få til en frivillig ordning slik at produsentene fortsetter å beregne og oppgi YL-tall

GJENVINNINGSBRANSJEN – utvalgt bransje 2003-2004

Målgruppen er renovasjonsvirksomheter, virksomheter som driver med gjenvinning og engrosshandel av avfall og skrap, også metallholdig. Det ble gjennomført 278 tilsyn i virksomhetene og gitt 180 pålegg.

Håndtering av avfall kan utgjøre en smittefare eller fare for eksponering av helsefarlige kjemikalier. Tunge løft og ensidig gjentagelsesarbeid har også vært fokusert.

Målingene er å få virksomhetene til å gjennomføre kartlegginger av risikofaktorer og utarbeide handlingsplaner, og deretter å gjennomføre nødvendige tiltak for å bedre arbeidsmiljøet. Samtidig undersøkte vi virksomhetenes bruk av og støtte fra bedriftshelsetjenesten.

En annen viktig måling var å øke virksomhetenes og de ansattes kunnskaper om kjemisk, biologisk og ergonomisk helserisiko, slik at virksomhetene og de ansatte selv blir bedre til å ivareta egen helse.

I løpet av kampanjen har samtlige besøkte virksomheter knyttet til seg bedriftshelsetjeneste i sitt forebyggende arbeid.

FRISØRER – utvalgt bransje 2004-2005

Arbeidstilsynet har gjennomført 612 tilsyn i frisørbransjen. Bakgrunnen for å velge frisørbransjen er at det rapporteres ca. 30 sykdomstilfeller årlig til vårt yrkessykdomsregister fra bransjen, i hovedsak astma og kontaktdermatitt. Vi vet det reelle tallet er vesentlig høyere da langt fra alle tilfeller blir rapportert. Dokumentasjon som understøtter dette er en undersøkelse om arbeidsrelatert astma ved arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital i Trondheim. I undersøkelsen framgår det at frisører, bakere/

konditorer, sveisere, bilmekanikere og platearbeidere har størst risiko for å utvikle astma. I tilsynet var oppmerksomheten konsentrert om luftsveislager og hudproblemer og i tillegg ergonomisk tilrettelegging av arbeidet. Tilrettelegging og organisering av arbeidet dreier seg ikke bare om de fysiske omgivelsene, utstyr, arbeidsstillinger og avlastningsmuligheter, men også om bemanning, arbeidstempo, hvilepauser og samarbeidsforhold. Årsakene til muskel- og skjelettlidelser er blant annet ensidig arbeid og ubekvem arbeidsstilling, men også psykososiale problemstillinger og/eller tidspres. Det er summen av belastninger knyttet til tid som kan være avgjørende for om det blir til en muskel- og skjelettlidelse.

Resultatene fra tilsynene viser at frisørbransjen i liten grad kjenner til arbeidsmiljøregelverket. Vi etterspurte 6 aktuelle forskrifter, og 70 % av virksomhetene hadde ikke forskriftene tilgjengelig eller kjente til innholdet.

I av 6 virksomheter manglet allmenn ventilasjon. Over 40 % av virksomhetene har ikke, eller bruker ikke punktavsug/prosesstilpasset ventilasjon der farlige kjemikalier blandes eller påføres hår.

I 60 % av virksomhetene er det ikke gitt opplæring om forebygging av belastningslidelser, men i 60 % av virksomhetene gis det opplæring til ansatte om forebygging av skadelig kjemisk påvirkning.

Dette er i hovedsak de samme forhold som var hovedtema for etatens kampanje for 10 år siden i frisørbransjen. Det har skjedd en viss bedring. Frisørene synes å ha blitt mer bevisst på farene. Men samtidig er det et gjennomgående trekk at systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet mangler.

Det er utformet et eget faktaark og en informasjonssjekkliste for frisørene. Videregående skoler med frisørlinjer er oppsøkt og gitt informasjon. Vi har henvendt oss til bransjens fagblader og frisørforeningene. Det er etablert kontakter med organisasjonene i bransjen og med kunnskapsmiljøer.

ENDRING I TOBAKKSKADELOVEN

Som oppfølging av den nye "røykeloven" har Arbeidstilsynet i løpet av annet halvår 2004 gjennomført ca. 750 tilsyn for å sjekke etterlevelsen av røykeforbudet på serveringssteder. Det resulterte i reaksjoner i 260 virksomheter. Etter den første innføringsfasen vil Arbeidstilsynets tilsyn med røykeloven primært skje integrert i det ordinære risikobaserte tilsynet med bransjen.

Forebygging av ulykkesfare

Rundt 35% av etatens tilsyn hadde teknisk sikkerhet som hovedtema. Ulykker er registrert som tema for ca. 21% av tilsynsbesøkene.

Temaene er aktuelle i de aller fleste tilsyn i bygg- og anleggsbransjen. Risikobetraktninger tilsier at etaten fortsatt må bruke en god del av tilsynsressursene til det ulykkesforebyggende arbeidet.

Oppfølging av alvorlige ulykker og akutte hendelser vil alltid være en del av etatens arbeid. Etaten deltar i granskning av selve hendelsen for å finne årsaken til ulykken. Vi stiller krav til virksomhetene om forbedringer av det systematiske HMS-arbeidet for å unngå at slike hendelser skjer igjen. Dette arbeidet skjer overfor alle deler av arbeidslivet der ulykker inntreffer. Hovedutfordringen framover blir å videreutvikle denne delen av tilsynet, bla. slik at etaten i større grad fokuserer på de bakkenforliggende årsaksforhold og organisatoriske risikofaktorer, jf. bl.a. konklusjonene i rapport fra Arbeidsforskningsinstituttet nr 2/2004 om "Frafall og utstøtning i bygge- og anleggsbransjen".

Grunnleggende krav til sikkerhet har også vist seg å være et av de mest sentrale kontrollpunkter i tilsynet med arbeidsvilkårene for arbeidsinnvandrere og utenlandske arbeidstakere.

EUROPEISK UKE 2004

Arbeidstilsynet gjennomførte en landsdekkende aksjon på byggeplasser der fokus var forebygging av fallulykker og ulykker ved transport. Aksjonen var en oppfølging av vårens og fjor-

årets aksjoner mot ulykker i byggebransjen. Dette markerte samtidig avslutningen på en toårig europeisk satsning initiert av arbeidstilsynene i Europa.

Målgruppen for aksjonen var byggherrer og entreprenører. Arbeidstilsynet kontrollerte 102 byggeplasser med til sammen 406 virksomheter.

Resultatene viste at ca 40% av byggherrene manglet eller hadde for dårlige HMS-planer. Ca 20% av byggeplassene manglet en oppdatert oversikt over de virksomhetene som var inne på byggeplassen. Dette er det krav om i byggherre-forskriften.

Nesten halvparten av virksomhetene hadde ikke tilfredsstillende stillaser. Ca 40% av virksomhetene som jobbet på tak eller toppdekker, jobbet der uten at disse var sikret med rekkverk eller stillas. Av disse ble ca. 20% stanset på grunn av overhengende fare for liv og helse.

20% av dem som benyttet kran hadde mangelfull opplæring i bruk av løfteredskap og signalgiving. Positivt var det at ca 90% av virksomhetene som benyttet arbeidsutstyr hadde oppfylt kravet om sakkyndig kontroll.

KONSERNITILSYN I BYGG- OG ANLEGG – utvalgt bransje 2002-2005

I prosjektperioden er det gjennomført 640 tilsyn på 188 byggeplasser. Det er gitt 433 pålegg og 130 stansinger der det var fare for liv og helse.

I tilsynene ble det forebyggende arbeidet som rettet seg mot ulykker undersøkt; om virksomhetene hadde rutiner for å hindre farlig arbeid og om de hadde bedriftshelsetjeneste og brukte tjenesten i det forebyggende arbeidet. Det ble også lagt vekt på å styrke virksomhetenes kunnskap om og etterlevelse av byggherrens HMS-plan for byggeplassene. Satsningen omfattet også kjemisk helsefare, forebygging av muskel- og skjelettlidelser og organisatoriske forhold knyttet til tidspress. Det ble også informert om IA-avtalen og arbeidsmiljølovens § 13, "Særlig om arbeidstakere med redusert arbeidsevne"

Erfaringene viste at mange hovedentreprenører benytter egen helse, miljø og sikkerhetsplan, ikke byggherrens. Ved å fokusere på rollefordeling og at det skal være en HMS-plan for prosjektet, involveres alle aktører som har ansvar på byggeplassen. HMS-planer foreligger i større

grad enn før og er bedre utarbeidet, men for lite konkrete om farlig arbeid. Tidsangivelse for risikofylte oppgaver er sjelden oppgitt, eller lite fulgt opp i praksis.

Gjentatte oppfølgninger og kommunikasjon på konsernivå ser ut til å gi forbedringer i oppfølging på byggeplassene av helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Et typisk utsagn: "Dette er flaut, jeg trodde ut fra hva jeg var blitt fortalt at det sto bedre til med HMS-arbeidet hos oss, men det ser jeg nå at det ikke gjør. Fra i dag av skal jeg som administrerende direktør være med på uanmeldte HMS-runder på samtlige av våre byggeplasser rundt om i landet."

Konserntilsyn bidrar også til en mer enhetlig tilsynspraksis i Arbeidstilsynet. Gjennom metodikken som er utarbeidet får tilsynene enda større effekt i de besøkte virksomheter. Tilbakemeldingene fra besøkte virksomheter og våre oppfølgingstilsyn viser at denne måten å jobbe på gir resultater. Det er god gevinst at metoden bidrar til å få snudd store aktører.

Fra 2005 blir arbeidsvilkårene for arbeidsinnvandrere og utenlandske arbeidstakere et vesentlig tema i prosjektets tilsyn både i møter med de store aktørene og i tilsynet ute på byggeplassene.

STORULYKKER - koordinering og videreutvikling av etatens tilsyn – 2003-2005

Storulykkesforskriften har som formål å forebygge storulykker der farlige kjemikalier inngår, samt begrense de følger storulykker kan få for mennesker, miljø og materielle verdier. Tilsynsmyndighetene for denne oppgaven er i tillegg til Arbeidstilsynet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Statens forurensningstilsyn og Næringslivets sikkerhetsorganisasjon.

For å oppnå bedre kvalitet og samordning av tilsyn ble det høsten 2003 satt i gang planleggingen av et prosjekt for koordinering og videreutvikling av dette tilsynet. Prosjektet ledes og drives av tilsynspersonale med kompetanse i gjennomføring av større revisjoner og tilsyn. I tillegg til å styrke tilsynsarbeidet mot disse virksomhetene, styrkes kontakten med andre tilsynsmyndigheter.

Erfaringer synes å vise at denne organiseringen gir et mer målrettet tilsyn, blir kvalitativt bedre og mer enhetlig. Kompetansen som utvikles i prosjektet vil gi gevinster til det øvrige tilsynsarbeidet, særlig håndtering av komplekse risikoforhold og organisasjoner.

Andre områder

BASISRETTIGHETER

– ARBEIDSKONTRAKTER OG ARBEIDSTID

15 % av tilsynene har dette vært hovedtema. Det er fortsatt en viktig oppgave å føre tilsyn for å sikre basiskrav som arbeidskontrakter og arbeidstid, da man i flere bransjer finner en mer useriøs del av arbeidslivet.

Utsatte arbeidstakergrupper er særlig ungdom. I tiden fremover vil disse temaene, som følge av EØS-utvidelsen, også berøre arbeidsinnvandrere og utenlandske arbeidstakere.

Et distrikt valgte å sende ut brev til 302 virksomheter innen detaljhandel og hotell og restaurantbransjen med informasjon om og krav til dokumentasjon av at de hadde godkjente arbeidskontrakter med både fast og deltidsansatte. Resultatet ble at mange av virksomhetene tok kontakt med Arbeidstilsynet for å få mer informasjon om de kravene som gjelder. Etaten ga 492 varsler om pålegg og 11 av disse resulterte i pålegg. I to tilfeller ble det varslet tvangsmulkt for pålegget ble etterkommet. Metoden, såkalt postalt tilsyn, er effektiv, vi når ut til mange og sikrer dermed at flest mulig virksomheter utarbeider og bruker lovlige arbeidskontrakter.

Tidspress kan være en bakenforliggende årsak til ulykker i bygg og anleggsbransjen. I Buskerud gjennomførte vi tilsyn i 8 virksomheter for å vite noe om de faktiske forholdene og kontrollere om arbeidstidsbestemmelsene ble fulgt. Det forelå ingen søknader om dispen-

sasjoner i bransjen. 7 virksomheter fikk pålegg om rutiner for å ivareta arbeidsmiljølovens arbeidstidskapittel, hvorav en ble politianmeldt.

I de store, landsomfattende, firmaene har virksomhetene selv gitt uttrykk for at de rutiner som nå er utviklet skal gjelde for virksomhetenes aktiviteter over hele landet. Foreløpig ser derfor tilsynet ut til både å ha vært relevant og til å gi en positiv ringvirkning.

ARBEIDSMILJØ I ET FARGERIKT FELLESSKAP - ikke-vestlige arbeidstakere

Alle arbeidstakere i Norge skal oppleve et sikkert og forsvarlige arbeidsmiljø, det er et viktig prinsipp for Arbeidstilsynets aktivitet. Derfor er det viktig at Arbeidstilsynet har god kunnskap om situasjonen for ikke-vestlige arbeidstakere, hvordan en best kan nå fram med budskapet og hvilke arbeidsformer som er egnet for tilsyn. Rapporten fra kampanjen belyser en del vesentlige risikoforhold som knyttes til arbeidstakernes manglende kjennskap til HMS-arbeid i virksomheter, rettigheter og plikter og manglende tilrettelagt informasjon. De får ofte lite eller mangelfull opplæring og er utsatt for tilbakeholdelse av informasjon og sosial ekskludering. Minoritetsspråklige er overrepresentert i arbeidsmiljø med flere belastninger. 20 % opplever ubehagelige kommentarer og atferd knyttet til sin etniske bakgrunn.

Konferanser/seminarer

FOREBYGGING AV ULYKKER I BYGG- OG ANLEGGSTRANSJEN.

Den europeiske satsningen startet med en konferanse i direktoratet 30. april. Partene i arbeidslivet var invitert. På agendaen sto europeisk fallulykkeaksjon og en idé om felles HMS-forum for byggenæringen. I uke 43 ble det i tillegg arrangert en HMS-konferanse med fokus på temaene arbeid på tak og organisering av byggeplasser. Det har vært mye aktivitet rettet mot bransjen i 2004, også på grunn av EU-utvidelsen

ULYKKER OG ETTERFORSKNING

Politiet er avhengig av godt forarbeid fra Arbeidstilsynet ved etterforskning av arbeidsulykker, når det skal avgjøres om det skal reises tiltale på grunn av arbeidsmiljøkriminalitet. Politiet og Arbeidstilsynets 2. distrikt samarbeider om undervisning i etterforskningsarbeid med ulykker for avgangselevne ved Politihøgskolen i Oslo. Etter forelesning om ulykkesgranskning er studentene med på inspeksjon på byggeplasser.

I Rogaland arrangerte Arbeidstilsynet et seminar for å utveksle erfaringer om samme tema. Det var stor deltakelse fra politiet, lensmannsdistriktene og Økokrim. Arbeidsmiljøloven, internkontroll (deler av det som er relatert til ulykker) og Byggherreforskriften ble gjennomgått. Rutiner og arbeidsmetodikk med eksempler fra aktuelle ulykker i distriktet ble diskutert. Ulykkest teori ble presentert av en innleder som arbeider med risikoanalyser for offshoreindustrien.

OMSTILLING I OFFENTLIGE OG PRIVATE VIRKSOMHETER

Denne konferansen ble arrangert i fellesskap av Arbeidstilsynet AFI og STAMI. Tilsynets rolle ble belyst, medisinske og psykologiske perspektiver ble presentert gjennom forelesning om helseeffekter ved omstilling, og det samfunnsvitenskapelige og sosiologiske ble presentert med et innlegg om omstilling som en menneskelig og organisatorisk erfaring.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET I BYGGEBRANSJEN

Det ble avholdt et miniseminar for byggebransjen sammen med Byggenæringens Landsforbund (BNL). Vi ønsket å gi de besøkte virksomhetene en samlet tilbakemelding på våre funn samt å synliggjøre for dem hvilke utfordringer bransjen står overfor. Det ble gjennomført med en veksling av foredrag fra Arbeidstilsynet, innledning med erfaringer fra våre tilsyn, fra bedrifter og fra bransjeorganisasjonen med dialog i plenum. De aller fleste deltakere var fra virksomheter og konsern vi hadde ført tilsyn med. Representanter fra Boligprodusentenes Forening deltok også. Det var et ønske og det er planer om at et tilsvarende seminar i løpet 1. kvartal 2005.

ARBEIDSMILJØ I HJEMMETJENESTEN

Temaene som ble tatt opp under konferansen var tidspress og hvordan jobbe systematisk med helse, miljø og sikkerhet. Erfaringer høstet fra kampanjen om hjemmebaserte tjenester ble presentert. Jobb i skjæringspunktet mellom arbeidsmiljølovens krav og kravene i sosialtjenesteloven og kommunehelsetjenesteloven ble diskutert.

Samarbeid med andre

Arbeidstilsynet som koordinerende etat for virksomhetsrettet tilsyn

Arbeidet i direktørgruppen for HMS-etatene har vært preget av at flere av etatene er inne i omfattende omstillingsprosesser som krever stor innsats fra ledelsens side. Dessuten har gruppen ventet på at de kongelige resolusjonene om de ulike koordineringsrollene skulle bli ferdige. Direktørgruppen er opptatt av å få en så enkel struktur på samarbeidet som mulig, ikke minst i samspillet mellom de tre vedtatte koordineringsrollene. Disse tre rollene skal ivaretas av henholdsvis Arbeidstilsynet, Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap og Petroleumstilsynet.

Direktørgruppen har også hatt oppmerksomhet mot utviklingsprosjektet "regelhjelp.no". Gruppen ser det som viktig at man i den tidlige fasen "skjermer" prosjektet mot utvidelse i for mange retninger. Det er ønskelig å konsentrere seg om lovgivningen og regelverket knyttet til helse, miljø og sikkerhet, slik det nå legges opp til.

I løpet av året er det foretatt enkelte utvidelser, forbedringer og forenklinger av felles tilsynsdatabase. Denne er dermed blitt et bedre hjelpemiddel til samordningen av tilsyn. Det er inngått kontrakt om oppgradering av basen. Videre utvikling må ses i lys av hvordan det konkrete samarbeidet mellom etatene utvikles i de nærmeste årene.

Samarbeid med relevante forskningsinstitutter:

Nedenfor nevnes det vesentligste for 2004:

STATENS ARBEIDSMILJØINSTITUTT (STAMI)

Vi har samarbeidet om et opplegg for et nasjonalt overvåkingssystem. Rapporter avgis i 2005.

NTNU, SINTEF OG FAFO

For å øke Arbeidstilsynets kompetanse på det psykososiale og organisatoriske området, er det inngått avtale om to forskningsprosjekter, som utføres av henholdsvis NTNU og SINTEF "Sunne omstillingsprosesser" og FAFO "Varslere og organisatoriske forhold". Forskningsprosjektet tar utgangspunkt i all den omstilling som skjer i arbeidslivet der organisasjoner slankes, og vil fokusere på

spørsmålet om det tas menneskelige hensyn i disse omstillingene. Hva innebærer varsling? Denne betegnelsen assosierer mange med tabloide dramaer fra media, men FAFO mener det handler om de kommunikasjonsbetingelsene som eksisterer på en arbeidsplass. De vil undersøke hva som skjer med disse betingelsene under en omstilling. I tillegg skal de søke svar på problemstillinger som: Hvilke barrierer og mekanismer er det som hindrer fri diskusjon og hva legger vi egentlig i begrepet "kritikkverdige forhold".

AFI

har på oppdrag fra oss gjennomført en kartlegging av arbeidsmiljøet hos pleie- og behandlingspersonale og deres nærmeste ledere i sykehussektoren som en oppstart for kampanjen "God vakt".

Internasjonalt samarbeid

Arbeidstilsynet har deltatt i EFTAs gruppe for arbeidsrett og arbeidsmiljø og i EUs arbeidsgruppe for direktivet om personlig verneutstyr. Videre har vi deltatt i et møte vedrørende implementering av et direktiv om arbeidstid for personer som utfører mobilt arbeid innen vegtransport.

Arbeidstilsynet er representert

- på arbeidskonferanser og ekspertmøter i ILO
- i den internasjonale sammenslutningen av arbeidstilsyn IALI
- i europeisk nettverkssamarbeid mellom arbeidstilsynene i Europa, SLIC
- i EU sitt nettverkssamarbeid (Focal point) knyttet opp mot European Agency for Occupational Safety and Health
- i arbeidsmiljøutvalget oppnevnt av Nordisk Ministerråd

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF LABOUR INSPECTORATES (IALI)

Arbeidstilsynet har innehatt en visepresidentstilling i organisasjonen i 2004. Vi arrangerte i samarbeid med det irske arbeidstilsyn konferansen: "Conference on Labour Inspection and Chemicals and Carcinogens" i Dublin og deltok på konferansen: "International Congress on Work Injuries and Prevention, Rehabilitation and Compensation" i Roma.

ARBEIDSMILJØUTVALGET UNDER NORDISK MINISTERRÅD

I september arrangerte vi et nordisk samordningsmøte om tilsynsmetoder i forbindelse med Stress i arbeidslivet.

Etaten deltar aktivt i utviklingen av et Nordisk Scoreboard, et system for å måle utviklingen av arbeidsmiljøet i de enkelte land. Prosjektet fortsetter i 2005 også med deltakelse fra England, Nederland og Irland.

Etaten sto som arrangør av en treparts konferanse (baltisk/nordisk) med tittelen: "Effective preventive Systems on Health and Safety at work based on the EC strategy 2002 – 2006."

Etaten arrangerte et felles baltisk/polsk-norsk møte for å belyse problemer rundt arbeidsinnvandring. Dette blir fulgt opp med bilaterale møter i 2005.

DET EUROPEISKE ARBEIDSMILJØORGANET I BILBAO.

Arbeidstilsynet leder et samarbeid om en kunnskapsutveksling på arbeidsmiljøområdet i EU og EFTA, på nasjonalt nivå i et samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet. Det europeiske arbeidsmiljøorganet setter fokus på eksisterende og kommende arbeidsmiljøproblemer. Det gjennomføres informasjonsprosjekter som fokuserer på hvordan disse utfordringene kan møtes. I 2004 var fallulykker i bygg og anleggsbransjen tema.

NORDISK TILSYNSMØTE OM ORGANISATORISK ARBEIDSMILJØ.

Vi har også gjennomført et møte med representanter fra de nordiske land for å dele erfaringer og diskutere tilsynsmetoder for å avdekke tidspress og tiltak for å redusere tidspress.

Den statlige lønnsgarantiordningen

Den statlige lønnsgarantiordningen har som formål å sikre at arbeidstakere innenfor gitte rammer får dekket sine lønnskrav m.v. ved arbeidsgivers konkurs, samt å sikre at dekning skjer mest mulig i rett tid.

Etaten fikk inn 1.868 nye konkursbo med tilhørende 13.506 skriftlige henvendelser i 2004. Antall konkursbo er redusert med 17 % fra 2003, mens antall skriftlige henvendelser er uforandret. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser en nedgang i antall åpne konkurser på landsbasis med 18 % fra 2003 til 2004.

Det ble utbetalt 503 millioner kroner fra lønnsgarantiordningen i 2004. Utbetalingene i 2003 var på 695 millioner. Dividendeinngangen økte i 2004 med 46 % i forhold til året før (fra 104 til 152 millioner).

Restansene var lavere ved årsskiftet 04/05 enn årsskiftet før (1.162 mot 1.408). Pr. 31.12.04 hadde seksjonen 116 ubesvarte journalnummer eldre enn tre måneder. Dette utgjorde 10 % av restansene totalt. Til tross for nedgang i antall saker, viser nevnte tall at vi ikke nådde målsettingen om ikke å ha restanser eldre enn tre måneder ved årsskiftet. Dette skyldes flere forhold. Et moment er at antall skriftlige henvendelser ikke er redusert. Videre er innføringen av pålagte rutiner som innebærer detaljert oppfølging av samtlige saker tidkrevende. Positive resultater av dette arbeidet er likevel at bl.a. ajourføring og avslutning av eldre saker er ivarett på en mer tilfredsstillende måte enn tidligere.

I tillegg til å ekspedere over 13.000 skriftlige henvendelser ble det gitt muntlig informasjon og veiledning om garantiordningen til brukerne. Det blir vektlagt å yte god service

og tilpasse informasjonen i forhold til den enkeltes behov, noe seksjonen har fått positive tilbakemeldinger på. Arbeid med garantier for rettergangsskritt og begrenset bobehandling, med formål å øke statens dividende i regressomgangen, er utført i 2004.

Arbeidsmiljøet har i stor grad vært preget av fortsatt usikkerhet knyttet til fremtidig geografisk plassering av arbeidsoppgavene. I tillegg til arbeidsmengden sliter dette på medarbeiderne. Arbeidsmiljøet i seksjonen må kunne sies å ha vært godt gjennom flere år, men har vært vanskelig å opprettholde i 2004. Det har vært en utfordring å holde motivasjonen oppe, og arbeidsgleden er betydelig redusert hos mange. Fra seksjonsledelsens side har dette blitt rapportert som bekymringsfullt, både med tanke på personalansvaret, men også med tanke på oppgaveløsning og produksjon. Det er utført ergonomisk tilrettelegging, bl.a. i samarbeid med bedriftshelsetjenesten.

Omstillingstiltak og avklaringer som kom i løpet av året ble positivt mottatt. Dette gjaldt utsettelse av eventuelt flyttetidspunkt til Vardø, tildelte kompetansemidler og bonusordninger for å stå i stilling.

DRIFT VARDØ

Vardø-kontoret ble drevet med fagledelse fra Oslo første halvår 2004. I juni ble det tilsatt stedlig leder. Det har vært god og stabil produksjon ved kontoret gjennom året, og arbeidsmiljøet har vært bra. I forbindelse med evalueringsarbeidet og at beslutning om flytting av ytterligere arbeidsplasser til Vardø fremdeles er uavklart, har flere av de ansatte imidlertid gitt uttrykk for usikkerhet i forhold til egne arbeidsplasser.

Statistikk

Dødsulykker

Arbeidstilsynet registrerte 38 dødsfall som følge av arbeidsulykker i 2004. Dette er på samme nivå som årene 2001 og 2002 med henholdsvis 37 og 39 dødsfall. Gjennomsnittet de siste 5 årene er dermed 44, mot 58 på 90-tallet, en nedgang på 24 %. Arbeidstilsynet ser dette som et positivt utslag av både egen innsats med utvikling av klargjørende regelverk, samt informasjon og tilsynskampanjer, men også at virksomhetene arbeider bedre med å kartlegge farekilder og iverksette forebyggende tiltak.

Jord og skogbruk er fortsatt den næringsgruppen som står for den største andelen av dødsulykkene, både i antall (11) og pr. sysselsatt (17,5/100.000 sysselsatt). Innenfor disse næringene dominerer ulykker med traktorer, under trefelling og fall i driftsbygninger.

Det var ingen fallulykker med døden til følge i bygg og anleggsbransjen i 2004, de to registrerte dødsulykkene var knyttet til grøftegravning. Det kan tyde på at de stadig gjentatte aksjonene mot fallulykker som vi har gjennomført i flere år, samt konserntilsyn, ser ut til å ha hevet sikkerhetsnivået. Transportsektoren er også en utsatt næring med 9 døde og tendensen ser ut til å være økende. Det antas å være en del underregistrering av denne typen ulykker, og man vil innlede et nærmere samarbeide med vegmyndigheten for å klarlegge dette.

Sysselsettingen i Norge steg noe på slutten av 90-tallet, og holdt seg stabil utover på 2000-tallet. Men for de tre store næringsgruppene landbruk, industri og bygg- og anleggsbransjen, har sysselsettingen samlet sett sunket med ca 8 % i samme periode.

20 av dødsfallene skjedde i virksomheter med færre enn 10 ansatte, hvorav 9 i enmannsvirksomheter. 13 skjedde i virksomheter med 10-49 ansatte og 5 i virksomheter over 50 ansatte.

Utviklingen i de enkelte næringene

Landbruket hadde i fjor 11 dødsfall, hvilket er litt over gjennomsnittet de siste ni år. Det dør omkring 10 i året pga arbeidsulykker, bortsett fra årene 1997 og 2002 med henholdsvis seks og

fem dødsfall. Innen det samme tidsrommet på ni år har sysselsettingen sunket med ca 27 %.

Dødsfallene i industrien har hatt en jevn nedgang, 12 færre i 2004 enn i 1998. Fra i fjor er nedgangen 2. Gjennomsnittlig reduksjon i dødsulykker gjennom disse 8 årene er 8. I samme periode har sysselsettingen sunket med 16 %.

Bygg og anlegg hadde i 2004 to dødsfall. Gjennomsnittet er noe over 6 i perioden 2000-2004, mot ca 10 på 90-tallet. Sysselsettingen her er den eneste av disse tre store næringene som er stigende, ca 27 % siden 1996.

En annen stor næringsgruppe er transport. Vi registrerte 9 døde, det samme som året før. Gjennomsnittet siden midt på 90-tallet er 7 dødsulykker. De fleste registrerte ulykkene innen transportsektoren er trafikkuulykker. Sysselsettingen har sunket med ca 9 % siden 1996.

Trafikkuulykkene er et området der vi er usikre på om dødsulykker blir registrert korrekt. I 2004 registrerte Arbeidstilsynet 7 døde i trafikken knyttet til arbeidssituasjonen, mens Vegdirektoratet registrerte 12. Årsaken til denne forskjellen kan være at arbeidsgiver ikke tenker på å også trafikkuulykkene skal meldes til Arbeidstilsynet. I 2004 døde 225 personer på veiene, dette viser tall fra Vegdirektoratet, og ca 45 %, altså drøyt 100 personer, døde i tidsrommet kl. 0800-1600. Spørsmålet blir om ikke flere av disse 100 personene var i jobb enn bare 7 eller 12.

Ser vi bort fra trafikkuulykkene, er de fleste dødsulykkene knyttet til mobile maskiner, hele 17 i tallet. Av disse er 12 knyttet til maskinens bevegelse: 4 til traktor, 2 til dumper, 1 til grave-maskin, 2 til snøscooter, 1 til tråkkemaskin, 1 til ismaskin, og 1 til et vogntog som rygget inn - under en korntørke i en låve. De øvrige er knyttet til mobile maskiner som sto stille; fall ned fra bakløfter, klem mellom løftearm og hjullaster/bakken, klem i hjel av utmaterskruen i korntank på skurtresker og klem i hjel av en traktormontert snøfreser som faller ned av bukken under vedlikehold.

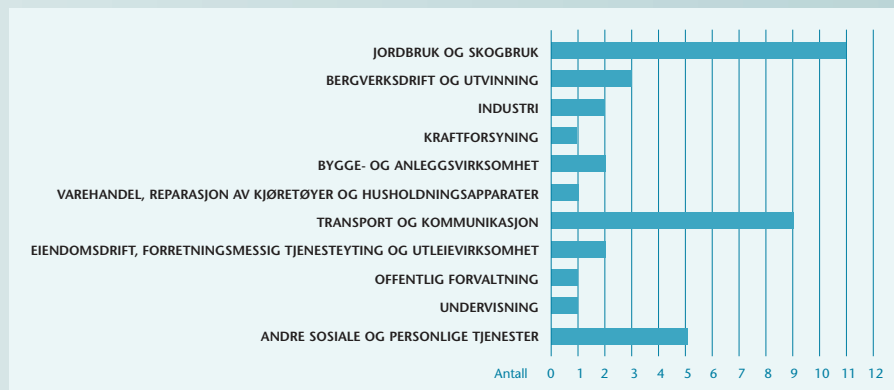
Blant de 14 andre dødsulykkene er to drept med vold, fire falt ned fra trapp/silo/stillas/maskin, og for de øvrige 8 er døden inntruffet under arbeid med følgende oppgaver; grøftegravning, trefelling, demontering av kran, i gruve (på Svalbard), bruk av motorsag, transportbånd, av elektrisk spenning, og en døde muligens grunnet komplikasjoner etter å ha skallet kraftig.

Oversikt over årsaker til dødsulykker i 2004

Antall	typekode	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	type ulykke	STØTT/TREFF AV GJENSTAND	SAMMENSTØTT/PÅKØRSEL	VELT	KLEMT/FANGET	FALL	STUKKET/KLUTTET AV SKARP/SPISS GJENSTAND	ELEKTRISK SPENNING	HØY/LAV TEMPERATUR	KJEMIKALIER	EKSPLOSJON, SPRENGING, BRANN	TRUSLER OM VOLD	PÅFØRT VOLDSSKADE	ANNET *	TOTALT
N.KODE	hovednæring, navn														
A	JORDBRUK OG SKOGBRUK	1	1	2	2	3	1								11
B	FISKE														0
C	BERGVERKSDRIFT OG UTVINNING	1		1	1										3
D	INDUSTRI					1	1								2
E	KRAFTFORSYNING							1							1
F	BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET				2										2
G	VAREHANDEL. REP. AV KJ.TØYER OG HUSH.APP.	1													1
H	HOTELL OG RESTAURANTVIRKSOMHET														0
I	TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON		1	1	1	1							1	4	9
J	FINANSIELL TJENESTYTING OG FORSIKRING														0
K	EIENDOMSDRIFT, FORRETNINGSMESSIG TJENESTYTING OG UTLIEVIRKSOMHET													2	2
L	OFFENTLIG FORVALTNING												1		1
M	UNDERSVISNING					1									1
N	HELSE- OG SOSIALTJENESTER														0
O	ANDRE SOSIALE OG PERSONLIGE TJENESTER		1	1	3										5
P	LØNNET HUSARBEID														0
U	UDEFINERT														0
	TOTALT	3	3	5	10	6	1	1	0	0	0	0	2	7	38

* Annet: trafikkuulykker; avkjøring (4), frontkol. (2), traktor/tog (1).

Registrerte døde i arbeidslivet i 2004 etter næring

Antall 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Registrerte døde i arbeidslivet 2002 - 2004 etter næring (pr. 29.04.2005)^{1,2}

Nærings-kode (NACE)	I ALT	2002	2003	2004
U	UDEFINERT	39	0	0
A	01-02 JORDBRUK OG SKOGBRUK	5	14	11
	01 jordbruk og tjenester tilknyttet jordbruk, jakt og viltstell	5	14	11
	02 skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk		0	0
B	05 FISKE	0	0	0
CA	10-11 UTVINNING AV ENERGIÅSTOFFER	0	2	1
	10 bryting av steinkull og brunull, utvinning av torv		2	1
	11 utvinning av råolje og naturgass, tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning		0	0
CB	13-14 ANNEN BERGVERKSDRIFT OG UTVINNING	0	1	2
	13 bryting av metallholdig malm		0	0
	14 bergverksdrift ellers		1	2
DA	15-16 PRODUKSJON AV NÆRINGS- OG NYTELSESMIDLER	1	1	0
	15 produksjon av næringsmidler og drikkevarer	1	1	0
	16 produksjon av tobakksvarer		0	0
DB	17-18 PRODUKSJON AV TEKSTIL- OG BEKLEDDINGSVARER	0	0	0
	17 produksjon av tekstiler		0	0
	18 produksjon av klær, beredning og farging av pelsskinn		0	0
DC	19 PRODUKSJON AV LÆR OG LÆRVARER	0	0	0
DD	20 PRODUKSJON AV TREVARER	1	0	1
DE	21-22 TREFOREDLING, GRAFISK PRODUKSJON OG FORLAGSVIRKSOMHET	0	0	0
	21 produksjon av papirmasse, papir og papirvarer		0	0
	22 forlagsvirksomhet, grafisk produksjon og reproduksjon av innspilte optak		0	0
DF	23 PRODUKSJON AV KULL- OG PETROLEUMSPRODUKTER	0	0	0
DG	24 PRODUKSJON AV KJEMIKALIER OG KJEMISKE PRODUKTER	0	0	0
DH	25 PRODUKSJON AV GUMMI- OG PLASTPRODUKTER	0	2	0
DI	26 PRODUKSJON AV ANDRE IKKE-METALLHOLDIGE MINERALPRODUKTER	3	0	0
DJ	27-28 PRODUKSJON AV METALLER OG METALLVARER	3	3	1
	27 produksjon av metaller	1	2	0
	28 produksjon av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	2	1	1
DK	29 PRODUKSJON AV MASKINER OG UTSTYR	1	1	0
DL	30-33 PRODUKSJON AV ELEKTRISKE OG OPTISKE PRODUKTER	1	0	0
	30 produksjon av kontor- og datamaskiner		0	0
	31 produksjon av andre elektriske maskiner og apparater	1	0	0
	32 produksjon av radio-, fjernsyns- og annet kommunikasjonsutstyr		0	0
	33 produksjon av medisinske instrumenter, presisjonsinstrumenter, optiske instrumenter, klokker og ur		0	0
DM	34-35 PRODUKSJON AV TRANSPORTMIDLER	0	0	0
	34 produksjon av motorkjøretøyer, tilhengere og deler		0	0
	35 produksjon av andre transportmidler		0	0
DN	36-37 ANNEN INDUSTRIPRODUKSJON	0	0	0
	36 produksjon av møbler, annen industriproduksjon		0	0
	37 gjenvinning		0	0
E	40-41 KRAFT- OG VANNFORSYNING	0	0	1
	40 elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning		0	1
	41 oppsamling, rensing og distribusjon av vann		0	0
F	45 BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET	13	10	2
G	50-52 VAREHANDEL, REPARASJON AV KJØRETØYER OG HUSHOLDNINGSPARATER	4	4	1
	50 handel med, vedlikehold og reparasjon av motorkjøretøyer og motorsyklar			
	51 detaljhandel med drivstoff til motorkjøretøyer og motorsyklar	1	0	1
	52 agentur- og engrosshandel, unntatt med motorkjøretøyer og motorsyklar	2	4	0
	52 detaljhandel, unntatt med motorkjøretøyer og motorsyklar			
	52 reparasjon av husholdningsvarer og varer til personlig bruk	1	0	0
H	55 HOTELL- OG RESTAURANTVIRKSOMHET	2	0	0
I	60-64 TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON	2	9	9
	60 landtransport og rørtransport	1	8	8
	61 sjøtransport		0	0
	62 lufttransport		0	0
	63 tjenester tilknyttet transport og reisebyråvirksomhet	1	1	0
	64 post og telekommunikasjoner		0	1
J	65-67 FINANSIELL TJENESTYTING OG FORSIKRING	0	0	0
	65 finansiell tjenesteyting unntatt forsikring og pensjonsfond		0	0
	66 forsikring og pensjonsfond unntatt trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning		0	0
	67 hjelpevirksomhet for finansiell tjenesteyting		0	0
K	70-74 EIENDOMSDRIFT, FORRETNINGSMESSIG TJENESTYTING OG UTLEIEVIRKSOMHET	0	1	2
	70 omsetning og drift av fast eiendom		0	1
	71 utleie av maskiner og utstyr uten personell, utleie av husholdningsvarer og varer til personlig bruk		0	0
	72 databehandlingsvirksomhet		0	0
	73 forskning og utviklingsarbeid		0	0
	74 annen forretningsmessig tjenesteyting		1	1
L	75 OFFENTLIG FORVALTNING	0	0	1
M	80 UNDERVISNING	1	1	1
N	85 HELSE- OG SOSIALTJENESTER	1	0	0
O	90-93 ANDRE SOSIALE OG PERSONLIGE TJENESTER	1	1	5
	90 kloakk- og renovasjonsvirksomhet	1	1	1
	91 interesseorganisasjoner ikke nevnt annet sted		0	0
	92 fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og sport		0	4
	93 annen personlig tjenesteyting		0	0
P	95 LØNNET HUSARBEID	0	0	0
Q	99 INTERNASJONALE ORGANER OG ORGANISASJONER	0	0	0

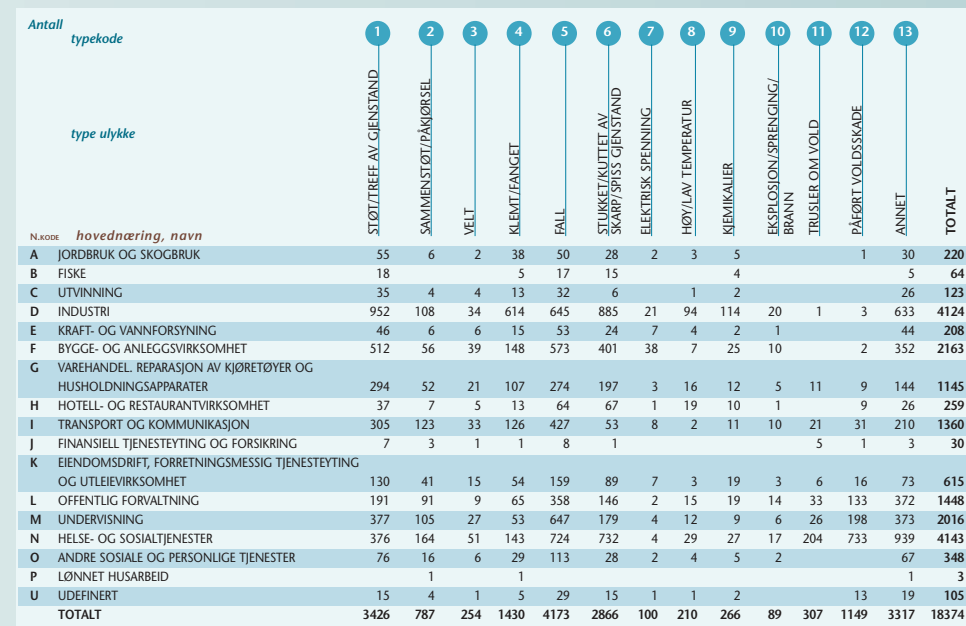
¹ Forbehold om endringer

² Arbeidstilsynet registrerer i hovedsak ikke ulykker som forekommer innen fiske og fangst, sjøfart og kysttrafikk (Sjøfartsdirektoratet) eller offshore oljevirksomhet (Oljedirektoratet)

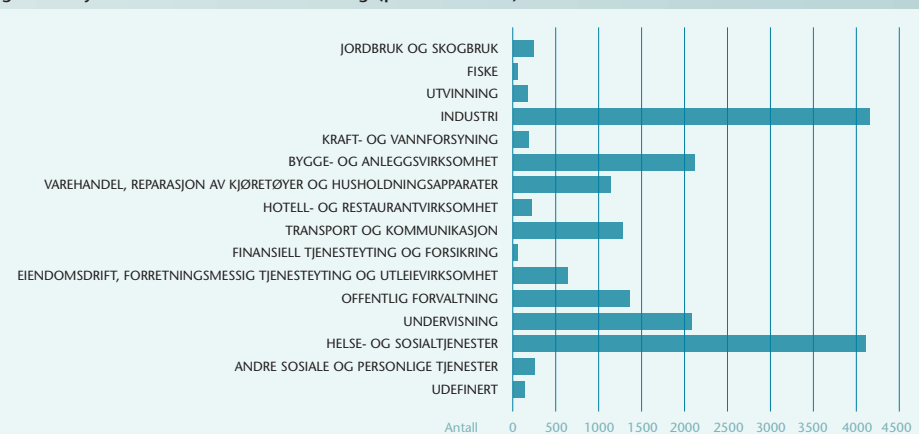
yrkesskader

Oversikt over årsaker til yrkesskader i 2004

Registrerte yrkesskader i 2004 etter næring (pr. 09.02.2005)

Registrerte yrkesskader 2002-2004 etter næring (pr. 09.02.2005^{1,2})

Nærings-kode (NACE)	2002	2003	2004
U	28 799	25 584	18 369
A	123	153	105
01-02	359	340	220
01	324	307	207
02	35	33	13
B	90	70	64
CA	79	69	49
10	11	7	7
11	68	62	42
CB	150	99	74
13	11	8	7
14	139	91	67
DA	1 924	1 645	1 134
15	1 908	1 635	1 123
16	16	10	11
DB	79	55	49
17	74	51	47
18	5	4	2
DC	19	2	5
DD	20	496	409
DE	21-22	463	407
21	269	221	166
22	194	186	104
DF	23	7	4
DG	24	255	191
DH	25	167	124
DI	26	315	257
DJ	27-28	1 080	887
27	416	318	257
28	664	569	427
DK	29	481	417
DL	30-33	172	170
30			1
31	137	121	100
32	10	14	9
33	25	35	11
DM	34-35	1 325	991
34	149	114	91
35	1 176	877	587
DN	36-37	209	177
36	165	138	111
37	44	39	35
E	40-41	355	296
40	332	284	197
41	23	12	11
F	45	3 261	2 999
G	50-52	1 774	1 611
50	500	449	326
51	610	572	375
52			
H	55	664	590
I	60-64	2 128	1 943
60	966	789	541
61	9	25	17
62	211	156	113
63	288	298	180
64	654	675	509
J	65-67	91	60
65	75	48	26
66	11	6	4
67	5	6	
K	70-74	1 036	888
70	134	106	68
71	54	71	37
72	30	22	15
73	51	27	31
74	767	662	464
L	75	2 503	2 165
M	80	2 816	2 599
N	85	5 881	5 591
O	90-93	661	581
90	239	177	135
91	76	82	51
92	285	253	120
93	61	69	40
P	95	3	3
Q	99	1	2

1 Skademeldinger kommer fortsatt inn og blir registrert fortløpende

2 Arbeidstilsynet registrerer i hovedsak ikke skader som forekommer i fiske og fangst, sjøfart og kysttrafikk (Sjøfartsdirektoratet) eller offshore oljevirksomhet (Petroliumstilsynet)

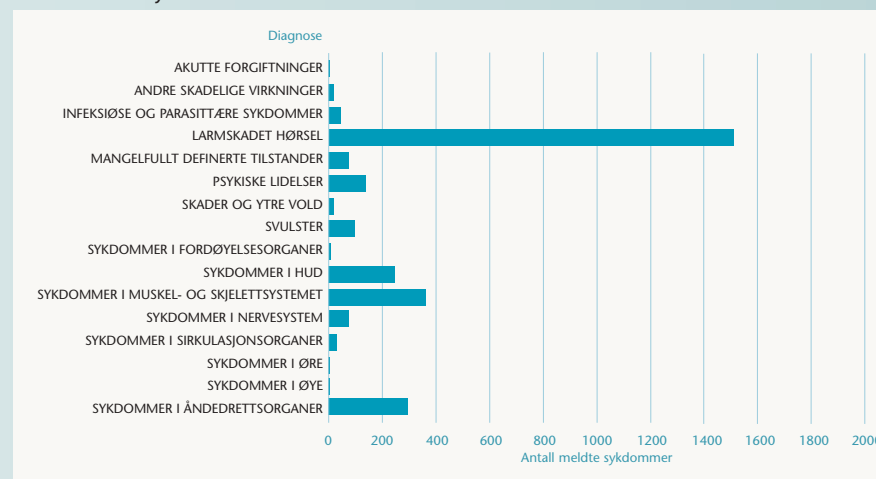
arbeidsrelaterte sykdommer

Antall innmeldte arbeidsrelaterte sykdommer etter hoveddiagnose 1999-2004

Sykdommer	1999	2000	2001	2002	2003	2004
AKUTTE FORGIFTNINGER	19	22	21	9	3	4
ANDRE SKADELIGE VIRKNINGER	1	8	8	6	2	13
INFEKSJØSE OG PARASITTÆRE SYKDOMMER	25	9	15	15	17	41
LARMSKADET HØRSEL	1 704	1 707	1 773	1 910	1 928	1 515
MANGELFULLT DEFINERTE TILSTANDER	46	87	69	69	72	88
PSYKISKE LIDELSER	59	91	108	141	140	161
SKADER OG YTRE VOLD	5	8	11	14	12	10
SVULSTER	174	162	145	120	130	108
SYKDOMMER I BLODET OG BLODDANNENDE ORGANER	0	0	1	0	0	0
SYKDOMMER I FORDØYELSESGRANER	5	2	2	1	2	2
SYKDOMMER I HUD	391	487	406	350	304	234
SYKDOMMER I MUSKEL- OG SKJELETTSYSTEMET	274	363	360	338	256	282
SYKDOMMER I NERVESYSTEM	97	93	78	51	64	70
SYKDOMMER I SIRKULASJONSORGANER	28	30	36	24	21	35
SYKDOMMER I URIN OG KJØNNNSORGANER	1	2	0	1	0	0
SYKDOMMER I ØRE	1	0	5	3	0	2
SYKDOMMER I ØYE	7	9	13	5	6	1
SYKDOMMER I ÅNDEDRETTSGRANER	645	569	535	464	466	304
Sum	3 482	3 649	3 586	3 521	3 423	2 870

Arbeidsrelaterte sykdommer i 2004

Registrerte arbeidsrelaterte sykdommer i 2002 - 2004 etter næring

Næringskode	Næring	Antall	Antall	Antall
		meldinger	meldinger	meldinger
		2002	2003	2004
00	UOPPGITT	164	163	169
01	JORDBRUK OG TJENESTER TILKNYTTET JORDBRUK, JAKT OG VILTSTELL	62	49	59
02	SKOGBRUK OG TJENESTER TILKNYTTET SKOGBRUK	15	13	6
05	FISKE, FANGST OG FISKEOPPDRETT. TJENESTER KNYTTET TIL FISKE, FANGST OG FISKEOPPDRETT	13	8	5
10	BRYTING AV STENKULL OG BRUNKULL. UTVINNING AV TORV	8	8	3
11	UTVINNING AV RÅOLJE OG NATURGASS. TJENESTER TILKNYTTET OLJE- OG GASSUTVINNING	33	41	50
13	BRYTING AV METALLHOLDIG MALM	6	12	9
14	BERGVERKSDRIFT ELLERS	20	23	17
15	PRODUKSJON AV NÆRINGSMIDLER OG DRIKKEVARER	136	163	104
16	PRODUKSJON AV TOBAKKSVARER	1	1	0
17	PRODUKSJON AV TEKSTILER	22	19	14
18	PRODUKSJON AV KLÆR. BEREDNING OG FARGING AV PELS SKINN	3	1	3
19	BEREDNING AV LÆR. PRODUKSJON AV REISEEFFEKTER, SALMAKERARTIKLER OG SKOTØY	2	3	0
20	PRODUKSJON AV TRELAST OG VARER AV TRE, KORK, STRÅ OG FLETTEMATERIALER, UNNTATT MØBLER	78	76	35
21	PRODUKSJON AV PAPIRMASSE, PAPIR OG TREVARER	32	53	11
22	FORLAGSVIRKSOMHET, GRAFISK PRODUKSJON OG REPRODUKSJON AV INNSPILTE OPPTAK	34	28	16
23	PRODUKSJON AV KULL- OG PETROLEUMSPRODUKTER KJERNEBRENSSEL	26	3	2
24	PRODUKSJON AV KJEMIKALIER OG KJEMISKE PRODUKTER	142	118	48
25	PRODUKSJON AV GUMMI- OG PLASTPRODUKTER	19	34	33
26	PRODUKSJON AV ANDRE IKKE-METALLHOLDIGE MINERALPRODUKTER	65	76	47
27	PRODUKSJON AV METALLER	156	243	238
28	PRODUKSJON AV METALLVARER, UNNTATT MASKINER OG UTSTYR	102	100	74
29	PRODUKSJON AV MASKINER OG UTSTYR	127	86	77
30	PRODUKSJON AV KONTOR- OG DATAMASKINER	0	1	0
31	PRODUKSJON AV ANDRE ELEKTRISKE MASKINER OG APPARATER	19	21	13
32	PRODUKSJON AV RADIO-, FJERNSYNS- OG ANNET KOMMUNIKASJONSUTSTYR	4	12	13
33	PRODUKSJON AV MEDISINSKE INSTRUMENTER, PREISJONSINSTRUMENTER, OPTISKE INSTRUMENTER, KLOKKER OG UR	8	3	6
34	PRODUKSJON AV MOTORKJØRETØYER, TILHENGERE OG DELER	17	14	20
35	PRODUKSJON AV ANDRE TRANSPORTMIDLER	272	282	206
36	PRODUKSJON AV MØBLER. ANNEN INDUSTRIPRODUKSJON	32	55	31
37	GJENVINNING	4	7	0
40	ELEKTRISITETS-, GASS, DAMP- OG VARMTVANNSFORSYNING	55	43	47
41	OPPSAMLING, RENSING OG DISTRIBUSJON AV VANN	1	0	2
45	BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET	656	605	514
50	HANDEL MED, VEDLIKEHOLD OG REPARASJON AV MOTORKJØRETØYER OG MOTORSYKLER. DETALJHANDLER MED DRIVSTOFF TIL MOTORKJØRETØYER OG MOTORSYKLER	137	108	116
51	AGENTUR- OG ENGOSHANDEL, UNNTATT MED MOTORKJØRETØYER OG MOTORSYKLER	68	44	45
52	DETALJHANDEL, UNNTATT MED MOTORKJØRETØYER OG MOTORSYKLER. REPARASJON AV HUSHOLDNINGSVARER OG VARER TIL PERSONLIG BRUK	37	31	35
55	HOTELL- OG RESTAURANTVIRKSOMHET	44	38	30
60	LANDTRANSPORT OG RØRTRANSPORT	90	109	63
61	SJØTRANSPORT	18	3	1
62	LUFTRANSPORT	16	25	9
63	TJENESTER TILKNYTTET TRANSPORT OG REISEBYRÅVIRKSOMHET	31	22	35
64	POST OG TELEKOMMUNIKASJONER	17	19	19
65	FINANSIELL TJENESTETTING UNNTATT FORSIKRING OG PENSJONSFOND	13	12	3
66	FORSIKRING OG PENSJONSFOND UNNTATT TRYGDORDNINGER UNDERLAGT OFFENTLIG FORVALTNING	2	1	0
67	HJELPEVIRKSOMHET FOR FINANSIELL TJENESTETTING	0	2	1
70	OMSETNING OG DRIFT AV FAST EIENDOM	6	6	10
71	UTLEIE AV MASKINER OG UTSTYR UTEN PERSONELL. UTMERKE AV HUSHOLDNINGSVARER OG VARER TIL PERSONLIG BRUK	6	3	6
72	DATABEHANDLINGSVIRKSOMHET	5	1	6
73	FORSKNING OG UTVIKLINGSARBEID	9	4	16
74	ANNEN FORRETNINGSMESSIG TJENESTETTING	37	43	33
75	OFFENTLIG ADMINISTRASJON, FORSVAR OG TRYGDORDNINGER UNDERLAGT OFFENTLIG FORVALTNING	396	347	323
80	UNDERVISNING	74	51	50
85	HELSE- OG SOSIALTJENESTER	123	113	135
90	KLOAKK- OG RENOVASJONSVIRKSOMHET	6	6	14
91	INTERESSEORGANISASJONER IKKE NEVNT ANNET STED	8	5	9
92	FRTIDSVIRKSOMHET, KULTURELL TJENESTETTING OG SPORT	14	22	14
93	ANNEN PERSONLIG TJENESTETTING	28	44	25
95	LØNNET ARBEID I PRIVATE HUSHOLDNINGER	1	0	0
99	INTERNASJONALE ORGANER OG ORGANISASJONER	1	0	0
	Sum	3 521	3 423	2 870

Budsjett og regnskap

Regnskapskommentarer

Av etatens samlede ressursbruk på 293,6 mill. kroner gikk 193,6 mill. kroner til utbetaling av lønn og godtgjørelser. Dette beløpet utgjør 66 % av de samlede utgiftene. Lønn og godtgjørelse har økt med 4,3 % i forhold til 2003. Dette inkluderer 2,3 mill kroner fra omstillingsmidlene som i sin helhet er ført på post 01. Direktørens lønn for 2004 var kroner 800.000,-.

Av etatens totale utgifter gikk 32,3 % til innkjøp av varer og tjenester. Større investeringer innenfor kommunikasjons- og informasjonsteknologi utgjorde 3,5 mill kroner mot 3,7 mill kroner i 2003. Av det totale ressursforbruket på varer og tjenester ble 32,2 mill. kroner benyttet til bygnings drift og 23,8 mill. kroner til reiser og opplæring. I forbindelse med flytting av Direktoratet til Trondheim hadde vi i 2004 et forbruk på kr 1,5 mill. kroner til drift.

Distriktenes andel av etatens samlede ressursbruk utgjorde 61 %, uendret fra i fjor.

De totale inntektene utgjorde 41,1 mill kroner, en økning på 11,4 mill. kroner fra i fjor. Økningen skyldes hovedsakelig økt innbetalt tvangsmulkt på 6,6 mill. kroner og en økning i refusjoner med 2,8 mill. kroner. Byggesaksgebyrer har økt med 0,6 mill. kroner, Arbeidervern hadde en reduksjon i inntekter på 0,1 mill. kroner. Refusjoner for sykefravær økte med 1,1 mill. kroner og for svangerskap med 0,4 mill. kroner.

Budsjettkommentarer

Tildelt budsjett 2004 var sammenlignet med 2003 noe høyere, en nominell økning på 1,9 %. Økningen skyldes kun tildelte omstillingsmidler og er ikke midler som kan brukes til utadrettet virksomhet. Det var 0 i lønnsoppgjøret i 2003 så det ble ingen økning i bevilgningen 2004 som følge av dette.

I 2004 var distriktene tildelt 62 % av totalbudsjettet mot 64 % i 2003. Reduksjonen skyldes i hovedsak at de ikke fikk tildelt 2,4 mill i ekstra driftsmidler som året før, og at omstillingsmidlene ble lagt til direktoratet og styrt derfra. Distriktene fikk et tillegg på 5 mill til "muskel- og skjelettområdet".

Til dekning av merarbeid med byggesaksbehandling fikk distriktene tildelt 2,8 mill, det samme som i 2003. Året 2004 var det sjette driftsåret som Arbeidstilsynet innkrevde gebyr på byggesaksbehandling. Inntektskravet ble satt til 13,5 mill.

Satsing på IT-området krever fortsatt betydelige ressurser til drifting, vedlikehold av systemet, utvidelse av datanettverket, konsulenttjenester og nyinvesteringer, ca 5 % av budsjettet

Budsjettutvikling siste 5 år (alle tall i hele tusen)

	Budsjett 2000	Budsjett 2001	Budsjett 2002	Budsjett 2003	Budsjett 2004
Utgifter					
Post 01 Lønn og godtgjørelse	163 233	171 333	175 075	188 516	194 724
Post 12 Varer og tjenester	89 260	96 182	102 120	98 701	100 871
Post 45 Store investeringer	3 700	3 689	3 700	4 007	4 005
Post 22 Lønn og godtgjørelse/Varer og tjenester/Omstilling					5 050
Sum utgifter	256 193	271 204	280 895	291 224	304 650
	Budsjett 2000	Budsjett 2001	Budsjett 2002	Budsjett 2003	Budsjett 2004
Sum inntekter	16 715	17 000	30 000	20 568	21 251

Regnskapsutvikling siste 5 år (alle tall i hele tusen)

	Regnskap 2000	Regnskap 2001	Regnskap 2002	Regnskap 2003	Regnskap 2004
Utgifter					
Post 01 Lønn og godtgjørelse	163 173	168 823	175 692	185 741	193 642
Post 12 Varer og tjenester	81 670	89 760	90 668	92 232	94 565
Post 45 Store investeringer	3 700	3 689	3 393	3 773	3 501
Post 22 Lønn og godtgjørelse/Varer og tjenester/Omstilling					1 594
Sum utgifter	248 543	262 272	269 753	281 746	293 302
	Regnskap 2000	Regnskap 2001	Regnskap 2002	Regnskap 2003	Regnskap 2004
Sum inntekter	28 706	31 066	44 651	29 797	41 147

Budsjett og regnskap 2002-2004 (alle tall i hele tusen)

	Budsjett 2002	Regnskap 2002	Budsjett 2003	Regnskap 2003	Budsjett 2004	Regnskap 2004
Utgifter						
Post 01 Lønn og godtgjørelse	175 075	175 692	188 516	185 741	194 724	193 642
Post 12 Varer og tjenester	102 120	90 668	98 701	92 232	100 871	94 565
Post 45 Store nyinvesteringer	3 700	3 393	4 007	3 773	4 005	3 501
Post 22 Lønn og godtgjørelse/Varer og tjenester/Omstilling					5 050	1 594
Sum utgifter	280 895	269 753	291 224	281 746	304 650	293 302
Inntekter	Budsjett 2002	Regnskap 2002	Budsjett 2003	Regnskap 2003	Budsjett 2004	Regnskap 2004
Sum inntekter	30 000	44 651	20 568	29 797	21 251	41 147

Note:

I budsjettet er alle merinntekter innarbeidet
Regnskapsinntekter gjelder både budsjetterte og ikke budsjetterte poster

Opplag: 2.500 Grafisk design: Kari Schøyen as Produksjon/trykk: Litografia as

FOTO: s. 1, 2-3, 10-11, 18-19, 30-31, 32-33 © Ken Opprann

s. 5, 21, 24, 25, 27 © Jonny Olsson

s. 5, 13 © Lise J. Grøndahl

s. 23 © Eva Barth Haakensen